

Financiële jaarstukken 2018

Stichting Lezen
te Amsterdam

datum: 22 maart 2019

Inhoudsopgave

A. Bestuur en beheer	3
B. Verslag Raad van Toezicht	16
C. Balans (na verwerking resultaat)	20
D. Staat van baten en lasten	21
E. Algemene toelichting	24
F. Toelichting op de balans	26
G. Toelichting op de staat van baten en lasten (inclusief WNT verantwoording)	31
H. Overzicht baten en lasten planperiode 2017-2020 (niet gecontroleerd)	41
I. Accountantsverklaring	43

A. Bestuur en beheer

Inleiding

Stichting Lezen is het landelijke kennis- en expertisecentrum voor leesbevordering en literatuureducatie. Als onderdeel van het algemene lees- en literatuurbeleid van het Ministerie van OCW zet Stichting Lezen zich als ondersteunende instelling in de Culturele basisinfrastructuur (BIS) in voor het verbeteren van het leesklimaat en de leescultuur. De belangrijkste doelgroep zijn kinderen en jongeren van 0-20 jaar. Deze doelgroep wordt voornamelijk bereikt via intermediairs. Stichting Lezen stimuleert ouders/verzorgers, bibliothecarissen, leerkrachten en docenten ervoor te zorgen dat alle kinderen en jongeren een omgeving hebben die ze de kans biedt om het plezier in lezen te ontdekken en boeken te kiezen die aansluiten bij hun belangstelling. Zo kunnen ze uitgroeien tot blijvende lezers. Om dat te bereiken stemt Stichting Lezen bestaande activiteiten op het gebied van leesbevordering en literatuureducatie op elkaar af en stimuleert zij methodieken en instrumenten die vernieuwend zijn.

Stichting Lezen ontvangt vanuit de cultuurbegroting middelen voor haar onafhankelijke, publieke taak als ondersteunende instelling op het gebied van leesbevordering en literatuureducatie. Met de basisfinanciering van het ministerie van OCW voor de BIS-opdracht bekostigt Stichting Lezen in de periode 2017-2020 de kerntaken en de aanjaagfunctie: inhoudelijke vernieuwing, onderzoek, kennisdisseminatie, communicatie, samenwerking, agendering en leesbevorderingsinterventies. Daarnaast ontvangt Stichting Lezen middelen uit het Actieprogramma laaggeletterdheid Tel mee met Taal voor de uitvoering van Kunst van Lezen (2016-2018, verlengd tot en met 2019).

Relatie Stichting Lezen – Kunst van Lezen

Deze verantwoording heeft betrekking op de activiteiten van Stichting Lezen in het kader van het cultuurbeleid. Stichting Lezen heeft daarnaast vanuit het Actieprogramma Tel mee met Taal een (vooralnog tijdelijke) taak bij de preventie van laaggeletterdheid. Die taak krijgt invulling in het programma Kunst van Lezen, Actielijn 3 en Actielijn 4a van Tel mee met Taal. Omdat dit geen deel uitmaakt van het takenpakket van Stichting Lezen als onderdeel van de culturele basisinfrastructuur (BIS), komt Kunst van Lezen in deze verantwoording slechts zijdelings aan de orde, namelijk daar waar het onlosmakelijk verbonden is met de structurele BIS-taken en daar waar het invloed heeft op de reguliere producten en activiteiten van Stichting Lezen.

Voor een compleet overzicht van de gerealiseerde activiteiten in het kader van Kunst van Lezen zij verwezen naar het inhoudelijk verslag van Kunst van Lezen 2018.

Missie en visie

Stichting Lezen wil dat alle kinderen en jongeren opgroeien met en verknocht raken aan lezen en uitgroeien tot competente (literaire) lezers die zichzelf blijven ontwikkelen. Kinderen en jongeren moeten de kans krijgen om te ontdekken hoeveel plezier (voor)lezen kan geven; om een passie voor lezen te ontwikkelen; om boeken te kiezen die aansluiten bij hun belangstelling, leesniveau en literaire competenties en hen tegelijkertijd uitdagen om verder te kijken en hoger te reiken. Met het oog daarop genereert en verspreidt Stichting Lezen kennis over lezen en literatuureducatie en ondersteunt, inspireert en verbindt zij partijen die op dit terrein werkzaam zijn.

Doelgroepen

Stichting Lezen is er primair op gericht om (toekomstige) intermediairs te ondersteunen, te inspireren en te motiveren: leerkrachten, pedagogisch medewerkers in de kinderopvang, boekhandelaren, bibliotheek- en jeugdgezondheidszorgmedewerkers en niet te vergeten (groot)ouders. Zij vervullen een sleutelrol in de (lees)opvoeding van kinderen en jongeren. Ook mbo'ers en hbo'ers die worden opgeleid voor functies in onderwijs (pabo, Eerste en Tweedegraads lerarenopleidingen) en opvoeding (pedagogisch medewerkers en onderwijsassistenten) behoren tot deze doelgroep. De activiteiten van Stichting Lezen gericht op deze doelgroep zijn als educatief te bestempelen.

Een secundaire doelgroep vormen de bestuurders en koepelorganisaties in de werelden van overheid, onderwijs, bibliotheek, kinderopvang en jeugdgezondheidszorg. De intermediairs zijn sterk afhankelijk van de ruimte die de bestuurders hun bieden om werk te maken van leesbevordering. Daarom wil Stichting Lezen bestuurders, politici en beslissers bewust maken van de grote toegevoegde waarde van leesplezier en (literair) lezen voor de ontwikkeling en het toekomstig maatschappelijk functioneren van kinderen en jongeren, en hen activeren om binnen hun instellingen structureel werk te maken van leesbevordering.

Strategische doelen

Stichting Lezen stelt zich in de periode 2017-2020 een aantal strategische doelen. In 2018 is hieraan met een aantal nieuwe impulsen succesvol invulling gegeven. Stichting Lezen wil:

I) Enthousiaste en deskundige leesbevorderaars maken van zoveel mogelijk mensen die met kinderen en jongeren werken en ouders stimuleren in hun rol als leesopvoeder.

Onze vlaggenschipprojecten, grote landelijk leesbevorderingscampagnes van 0-20, van de Nationale Voorleesdagen tot De Inktaap, geven intermediairs concrete handvatten om met kinderen en jongeren van lezen een feest te kunnen maken.

II) De ervaringen van de intermediairs (laten) benutten bij de ontwikkeling en toepassing van methoden, producten, activiteiten en evenementen; wetenschappers, beslissers en professionals op het gebied van opvoeden, lezen en geletterdheid samenbrengen zodat hun werk meer gezamenlijke focus en meer impact krijgt; de wisselwerking tussen onderzoek, beleid en praktijk optimaliseren.

De aanpak van Stichting Lezen wortelt in kennis en onderzoek. Stichting Lezen werkt steeds op het snijvlak van onderzoek en praktijk en zorgt voor een intensieve interactie en wederzijdse versterking tussen beide. Deze wisselwerking is de basis van de beleidscyclus van Stichting Lezen en komt tot uitdrukking in de speerpunten van beleid en de activiteiten die in 2018 zijn uitgevoerd. Adviescommissies, congressen, expertmeetings en netwerkbijeenkomsten voorzien in kennisuitwisseling. Zo is in 2018 een beleidsnotitie verschenen over de betekenis van het lezen van boeken voor burgerschap, waarna in een expertmeeting de verbinding tussen kennis en praktijk en vernieuwing is gelegd.

III) Bij zoveel mogelijk relevante bestuurders en beslissers op basis van betrouwbare en actuele kennis aandacht vragen voor (het belang van) leesbevordering. Dit gebeurt op veel manieren. In 2018 is ook de politiek actief en met succes geïnformeerd. Zo zijn wij verheugd met de kamerbreed aangenomen motie Asscher over het realiseren van een schoolbibliotheekvoorziening op elke school. Ook het inhoudelijk lunchprogramma voor stakeholders, dat in het kader van het jubileum van de Nationale Voorleeswedstrijd is georganiseerd voorafgaand aan de landelijke finale van de 25ste Nationale Voorleeswedstrijd, creëerde bewustwording en nieuwe samenwerkingen.

Activiteiten en realisatie doelstellingen in 2018

Speerpunten

In de periode 2017-2020 focust Stichting Lezen zich in haar activiteiten op vier speerpunten: 1) weten en meten, 2) informeren, inspireren en activeren, 3) experimenteren en innoveren en 4) overtuigen en beïnvloeden. Hieronder worden de in 2018 ondernomen activiteiten binnen deze speerpunten toegelicht.

1) Weten en meten: Stichting Lezen genereert en verzamelt kennis en onderzoeksgegevens, stelt deze beschikbaar aan het werkveld en bestuurders en maakt de vertaling naar beleid.

Onderzoek vormt de basis voor effectief leesbevorderingsbeleid. In samenwerking met diverse universiteiten en hogescholen zorgt Stichting Lezen voor een *onderzoeksagenda* die inspeelt op actuele ontwikkelingen en op behoeften en ervaringen van het werkveld. Centrale onderzoeksthema's in 2017-2020 zijn de doorgaande leeslijn, lezen en digitale media, en de leescultuur. Daarnaast voeren we evaluatie-, behoefte- en effectonderzoek uit of laten dit door onafhankelijke onderzoekers uitvoeren.

In 2018 is aan de onderzoeksagenda invulling gegeven via de door Stichting Lezen geïnitieerde leerstoelen Leesgedrag (Vrije Universiteit) en Lezen en digitale media (Universiteit Twente), door eigen onderzoek en extern onderzoek dat (deels) door Stichting Lezen wordt gefinancierd, via samenwerking in consortia en door als maatschappelijk partner betrokken te zijn bij onderzoeksaanvragen van derden. In 2018 is onderzoek opgestart naar het kritisch lezen van cultureel diverse teksten in samenwerking met de Universiteit Tilburg en de Marnix Academie in Utrecht. Daarnaast zijn er diverse relevante onderzoeken afgerond, zoals een marktonderzoek naar het leesgedrag van Nederlanders met en zonder migratieachtergrond; een literatuur- en gebruikersstudie naar de opbrengsten van auteursbezoeken in het onderwijs (i.s.m. de Schrijverscentrale); een onderzoek naar de effecten van ingebouwde vragen in prentenboeken op ouder-kind interacties en verhaalbegrip; een literatuuronderzoek naar de leesontwikkeling van tweetalige Friese kinderen; en een verkennend onderzoek naar de rol van (voor)lezen in samengestelde gezinnen. Ook heeft Stichting Lezen in het kader van Kunst van Lezen veel tijd besteed aan de begeleiding van 3 wetenschappelijke evaluatiestudies naar de effecten van BoekStart, van de Bibliotheek op School po en vo en van de VoorleesExpress. Al deze onderzoeken legden aspecten bloot van succesvolle leesbevordering en specifieke aanpakken voor specifieke doelgroepen. De resultaten van de onderzoeken zijn gedeeld op onze website Leesmonitor.nl en op congressen en expertmeetings van Stichting Lezen als van derden.

2) Informeren, inspireren en activeren: Stichting Lezen maakt kennis over lezen en leesbevordering in de praktijk zichtbaar, versterkt deskundigheid en samenwerking met en tussen professionele intermediairs in bibliotheek, boekenvak, onderwijs en kinderopvang.

Kennisdeling vindt plaats via websites, brochures, het corporate tijdschrift *Lezen*, congressen, symposia, opleidingen, workshops, expertmeetings en leesbevorderingscampagnes. Lezen.nl is de corporate website van Stichting Lezen. Leesmonitor.nl geeft toegankelijke en compacte informatie over de meest recente inzichten en feiten over leesgedrag, leesmotivatie en leesvaardigheid. In 2018 is de website geactualiseerd en uitgebreid, evenals het Engelstalige deel dat is toegevoegd om internationale kennisuitwisseling te bevorderen. Leesplan.nl geeft scholen en kinderopvanginstellingen houvast bij het vormgeven van een doorgaande leeslijn en leesbeleid. We zien een intensiever gebruik door onze doelgroep. Het afgelopen jaar trokken de websites minder unieke bezoekers maar nam het aantal bezoeken fors toe. Het lijkt erop dat het aantal gerichte bezoeken toeneemt. Ook voor de Kunst van Lezen programma's zijn er diverse websites. Deze worden deels beheerd door externe partijen. Daarnaast heeft Stichting Lezen diverse kleinere websites gekoppeld aan een specifiek leesbevorderingsproject, bijvoorbeeld de Nationale Voorleeswedstrijd voor het basisonderwijs. Sociale media versterken de aandacht voor de activiteiten en de websites. Deze worden goed gevolgd, zowel op facebook als op twitter heeft Stichting Lezen ruim 5.000 volgers.

Docenten, lerarenopleiders, onderwijsadviseurs en beleidsmedewerkers nemen deel aan adviescommissies waarin Stichting Lezen regelmatig haar beleid afstemt met de praktijk. Deskundigheidsbevordering, de toerusting van professionals, is een belangrijke taak van Stichting Lezen. Stichting Lezen ontwikkelde, in het kader van de reguliere BIS-taakuitvoering, voor pedagogisch medewerkers de opleiding tot (voor)leescoördinator en voor leerkrachten de opleiding tot leescoördinator (Open Boek). Deze opleidingen worden ook ingezet in het programma Kunst van Lezen. Stichting Lezen zorgt op basis van nieuw onderzoek en voortschrijdende inzichten voor doorontwikkeling en continue verbetering van deze opleidingen. In 2018 is de uitvoering van deze opleidingen succesvol overgedragen aan het bibliotheekveld. Leesbevorderingsprojecten waarin Stichting Lezen een actieve rol speelt als financier en inhoudelijk regisseur, zijn: *De Nationale Voorleesdagen (0-6 jaar)*, *De Nationale Voorleeswedstrijd (6-12 jaar)*, *De Jonge Jury (12-16 jaar)*, *De Weddenschap (12-20 jaar, vmbo en mbo)* en *De Inktaap (15-18 jaar)*. Daarnaast is Stichting Lezen als coördinator en inhoudelijk adviseur betrokken bij de uitvoering van de *Pabo Voorleeswedstrijd (17-20 jaar)*, waaraan inmiddels alle pabo's deelnemen, en *Read2me! (12-13 jaar; brugklasvoorleeswedstrijd)*; beide zijn gestart en gefinancierd door Kunst van Lezen en worden uitgevoerd

door Cubiss Brabant. Met deze campagnes hebben we een groot bereik onder kinderdagverblijven, bibliotheken en scholen.

Overige campagnes die in 2018 mede ontwikkeld of uitgevoerd zijn door of met steun van Stichting Lezen, maar grotendeels door anderen in het werkveld worden uitgevoerd, zijn: *Literatour/Boekenweek voor Jongeren*, *De Poëzieweek* en *Boekenweek Live!*.

Stichting Lezen is ook betrokken in de projecten *de Dichter des Vaderlands* en *de Kinderboekenambassadeur*. Zij zijn belangrijke ambassadeurs die lezen, poëzie en literatuur zichtbaar maken voor een breed publiek. De Kinderboekenambassadeurs Hans en Monique Hagen openden in 2018 een ambassade in het Kinderboekenmuseum, waarmee de Kinderboekenambassadeur een fysieke plek heeft waar veel kinderen met hun (groot)ouders komen.

Met alle leesbevorderingsprojecten zijn in 2018 in totaal ruim 1,3 miljoen intermediairs en algemeen publiek bereikt.

De programma's BoekStart en de Bibliotheek *op school* in het kader van Kunst van Lezen maken tevens deel uit van het speerpunt 'informereren, inspireren en activeren'. Bijzonder project naast de reguliere programma's was Lezen is leuk! en Vakantielezen!. Lezen is leuk! wordt gefinancierd door Stichting Kinderpostzegels. Zie het Jaarverslag 2018 van Kunst van Lezen voor een overzicht van activiteiten in deze programma's.

3) Experimenteren en innoveren: Op basis van haar kennis en input vanuit het werkveld werkt Stichting Lezen aan de ontwikkeling van nieuwe, effectieve methoden, producten, interventies en activiteiten en stimuleert zij de inbedding daarvan.

Parallel aan de onderzoeksagenda werkt Stichting Lezen aan een *innovatieagenda*, gericht op het detecteren van ontwikkelingen en innovatiekansen. In de huidige periode ligt het accent op: de doorgaande leeslijn, leessocialisatie, differentiatie, lezen in combinatie met digitale media en creatief schrijven.

Lezen op het vmbo vraagt aandacht. In 2018 is in samenwerking met SLO gewerkt aan een website voor intermediairs in het vmbo: lezeninhetvmbo.nl. Deze zal medio 2019 worden gelanceerd. Ook organiseerden wij in 2018 een uitverkochte studiemiddag over lezen in het vmbo. In samenwerking met de Schrijverscentrale is gekeken hoe de auteur ook als leesbevorderaar ingezet kan worden. Tevens is met het Platform Lêsbefoordering Fryslân een start gemaakt met het Masterplan Frysk Lêze. Daarbij willen we voor de leeftijdsgroep 0 tot 13 jaar het (voor) lezen in het Fries verder stimuleren. In 2018 is ook gestart met actualisering van het theoretisch kader voor de doorgaande leeslijn.

Projectaanvragen

Per leeftijdsgroep is een klein budget beschikbaar voor innovatieve projecten rond kansrijke nieuwe concepten, methodieken en interventies. Stichting Lezen heeft ook in 2018 activiteiten op het gebied van leesbevordering en literatuureducatie gestimuleerd en ondersteund. In totaal zijn er in 2018 27 aanvragen binnengekomen; daarvan zijn er 8 afgewezen en 19 toegekend. Stichting Lezen baseerde toekenningen van projectbijdragen in 2018 op het *Meerjarenbeleidsplan Lezen voor het leven*, de jaarlijkse toelichting op het bestedingsplan en de criteria voor projectaanvragen. Het projectenoverleg brengt advies uit over projectvoorstellen, veelal na overleg met de betrokkenen en externe deskundigen. De directeur-bestuurder beslist en legt achteraf verantwoording af aan de Raad van Toezicht. De projectbijdragen worden toegekend voor medefinanciering en/of het opstarten van projecten. Kleinschalige initiatieven worden met projectbijdragen in pilots uitgetoetst, geëvalueerd en indien goed bevonden overdraagbaar gemaakt. In 2018 zijn diverse projecten financieel en inhoudelijk ondersteund. Het gaat onder andere om het project *Leesposter* voor het basisonderwijs, *Er was eens...* voor het voortgezet onderwijs en de koppeling van vrij lezen aan burgerschapsopleiding voor het MBO. In het kader van Leeuwarden Culturele Hoofdstad 2018 zijn middelen beschikbaar gesteld voor *Lân fan Taal*.

De pilots rond betrokkenheid van laaggeletterde ouders bij (voor)lezen in het kader van Kunst van Lezen (actielijn 4a van Tel mee met Taal) maken eveneens deel uit van het speerpunt 'experimenteren en innoveren'. Hetzelfde geldt voor de pilots de Bibliotheek op school voor mbo en pabo en de netwerken leesbevordering. Zie het Jaarverslag 2018 van Kunst van Lezen voor een overzicht van activiteiten in deze pilots.

4) Overtuigen en beïnvloeden: Stichting Lezen investeert in het overtuigen en beïnvloeden van strategische partijen die ervoor kunnen zorgen dat er meer aandacht, tijd en geld wordt besteed aan leesbevordering in het onderwijs, de kinderopvang, de jeugdgezondheidszorg en het bibliotheekveld. Om leesbevordering effectief te kunnen aanpakken moeten beslissers in en om kinderopvang, (voor)school, jeugdgezondheidszorg, welzijn, het boekenvak en de bibliotheek doordrongen zijn van het belang van lezen en van een integrale aanpak van (laag)geletterdheid. Voorlichting en bewustwording en beïnvloeding van het beleid blijven daarom noodzakelijk.

In afstemming met de Raad van Toezicht is de keuze gemaakt om het onderwijs prioriteit te geven. Het onderwijs is volop in ontwikkeling en thema's als gelijke kansen en burgerschap bieden aanknopingspunten om het leesbevorderingsbeleid verder te verankeren in het onderwijs. De ontwikkelingen rond de voorgenomen veranderingen in het onderwijscurriculum (Curriculum.nu) volgt Stichting Lezen op de voet en zij draagt actief bij aan voorstellen voor de positionering van leesonderwijs en leesbevordering in de nieuwe curriculumvoorstellen. In het kader van Curriculum.nu had Stichting Lezen een adviserende rol in de Taalraad van de Taalunie en leverde input aan de Ontwikkelteams van Curriculum.nu over de manier waarop leesbevordering en literaire vorming binnen het schoolvak Nederlands vormgegeven kan worden. Ook is de relatie tussen leesbevordering en burgerschapsonderwijs uitgewerkt.

Krachtenbundeling

Er is toenemende belangstelling voor de lezer en zijn leesgedrag. Op diverse terreinen, zowel publiek als privaat, ontstonden in 2018 initiatieven om na te denken over mogelijkheden om nieuwe lezers te bereiken en het lezen te bevorderen. Dat verscherpte bewustzijn, deels veroorzaakt door afnemende leestijd en leesmotivatie, is toe te juichen. Er bestaat echter wel het gevaar van doublures. Stichting Lezen ziet voor zichzelf een aanscherping van haar coördinerende rol om waar mogelijk krachten te bundelen en effectieve leesbevordering onder de aandacht te brengen ('overtuigen en beïnvloeden'). Om samen sterk te kunnen staan voor (literair) lezen blijft Stichting Lezen investeren in overleg en krachtenbundeling, onder andere via de Leescoalitie, en goede relaties met partnerorganisaties in de werelden van overheid, (voor)scholen, bibliotheken, boekhandel, uitgeverij, welzijn, jeugdgezondheidszorg en kinderopvang. Stichting Lezen heeft hiertoe in 2018 diverse bijeenkomsten georganiseerd. Het gaat om expertmeetings rond onderwijsherziening (in het kader van Curriculum.nu), de rol van auteurs bij leesbevordering (samen met de Schrijverscentrale), poëzie (i.s.m. de Universiteit Utrecht en het Letterenfonds) en over de relatie tussen lezen en burgerschap. Tevens is in samenwerking met het tv-programma Klokhuis een aflevering over lezen en het brein tot stand gekomen. Deze zal in 2019 worden uitgezonden.

De Leescoalitie

In 2012 bundelden organisaties die landelijk een taak te vervullen hebben op het gebied van taal- en leesbevordering hun krachten om zoveel mogelijk mensen aan te zetten tot lezen en voorlezen. De Leescoalitie bestaat thans uit Stichting Lezen (initiatiefnemer, voorzitter en penvoerder), Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek, Stichting Lezen & Schrijven, het Literatuurmuseum/Kinderboekenmuseum en de bibliotheken (Koninklijke Bibliotheek en Vereniging Openbare Bibliotheken). Eind 2017 is een nieuwe Leescoaliteecampagne van start gegaan: *Lees Met Andermans Ogen* (december 2017 – medio 2019). Deze campagne roept iedereen op om eens (vaker) een boek te lezen over iemand met een andere achtergrond, om vaker met andermans ogen te lezen. De campagne is in januari 2018 op het Binnenhof in aanwezigheid van diverse politici gelanceerd. Er zijn in 2018 binnen de campagne diverse nieuwe activiteiten ontplooid en het thema wordt via bestaande projecten en activiteiten van Leescoalitiepartners (en andere organisaties die aansluiten) onder de

aandacht van een breed publiek gebracht. Zo is er een tournee van de Mensenbieb langs bibliotheken in alle provincies, en is er op Wereldboekendag in het Concertgebouw een Voorleesliedje gelanceerd dat in 10 talen is vertaald. De Nationale Voorleeslunch werd georganiseerd op 150 locaties met ieder tussen de 25 en 80 ouderen. Om kinderen met andermans ogen te laten lezen werden luisterversies van het Prentenboek van het Jaar in 5 talen gemaakt, en is er samenwerking met Kidsweek/SamSam. Ook is in samenwerking met COC Nederland voor het eerst een roze literatuurlijst opgesteld. Deze zal in 2019 beschikbaar worden gesteld via de website Queerboeken.nl. Zie voor meer informatie het inhoudelijk jaarverslag 2018 van de Leescoalitie.

Samenwerking tussen de Schrijverscentrale, het Letterenfonds en Stichting Lezen heeft een structureel karakter gekregen. Ieder kwartaal vindt een directie-overleg plaats. Sinds 2018 vergaderen het Letterenfonds en Stichting Lezen eens per kwartaal met de gezamenlijke MT's. Concreet is in samenwerking met de Schrijverscentrale onderzoek gedaan naar de opbrengsten van schrijversbezoeken op school voor leesbevordering. De positieve resultaten zijn gepresenteerd tijdens een gezamenlijke expertmeeting, waar ook is gekeken hoe auteurs nog meer als leesbevorderaars ingezet kunnen worden. De samenwerking in KVB Boekwerk-verband rond kennisdeling en kennisverwerving verloopt goed. In 2018 is gewerkt aan de innovatie-agenda van het boekenvak en aan een impactanalyse van het boek. Onderzoek van Stichting Lezen legde hiervoor een stevige kennisbasis.

Stichting Lezen is kernpartner van het Platform Lêsbefoordering Fryslân (PLF). In 2018 zijn er nieuwe samenwerkingsafspraken gemaakt met de betrokken organisaties (de Afûk, Bibliotheekservice Fryslân, Cedin en de Provincie Fryslân) en heeft het Nederlands Letterenfonds zich als kernpartner bij het PLF aangesloten. De overige leden Fryske Akademy, Omrop Fryslân en Tresoar zijn op iets meer afstand betrokken.

Internationale samenwerking

Samenwerking in leesbevordering en kennis- en expertise-uitwisseling is ook internationaal groeiende. In Europees verband in Stichting Lezen onderdeel van EURead; directeur-bestuurder Gerlien van Dalen is vice-voorzitter. In 2018 is de website van EURead geactualiseerd. In oktober 2018 vond de annual general meeting plaats in Brussel. Nieuwe beleidsaanbevelingen zijn daar besproken met leden van de Europese Commissie. Verder is er internationaal onderzoek naar lezen gepresenteerd en zijn er afspraken gemaakt over een Europese campagne *Europe Reads*. Deze campagne is in november 2018 gestart en zal doorlopen tot najaar 2019. EURead streeft ernaar om nieuwe Europese partners te betrekken. Eind 2018 maakten 20 landen deel uit van EURead, een toename van 6 ten opzichte van het jaar ervoor. De volgende landen zijn eind 2018 in EURead vertegenwoordigd: Oostenrijk, België, Bulgarije, Tsjechië, Denemarken, Finland, Ierland, Duitsland, Griekenland, Hongarije, Italië, Nederland, Noorwegen, Polen, Portugal, Schotland, Spanje, Zwitserland, Turkije, Verenigd Koninkrijk. Ook zijn er contacten over leesbevordering vanuit bibliotheken op mondiale schaal via coördinator Kunst van Lezen Adriaan Langendonk, die voorzitter is van de sectie Literacy & Reading van de IFLA.

Reflectie op de strategische doelen

I) Leesbevordering is een kwestie van lange adem. Elke generatie (toekomstige) intermediairs moet ervaren en weten hoe leuk en belangrijk (voor)lezen is. In 2018 organiseerde Stichting Lezen met *Pabo Leest!* op de Dag van het Literatuuronderwijs in samenwerking met Passionate Bulkboek voor het eerst een educatief symposium voor pabostudenten met workshop en lezingen om hen te inspireren en handreikingen te bieden voor hun leeslessen. Het maximale aantal pabostudenten van 450 nam hieraan deel. In 2018 zijn Pabodocenten getraind om de succesvolle opleiding tot Specialist Jeugdliteratuur in het basisonderwijs, *Vol van lezen*, aan te kunnen bieden als post-hbo binnen het nascholingsaanbod van Hogescholen. Deze opleiding werd in 2018 al op zes locaties aangeboden.

II) Lezen en literatuur zijn niet op elke opleiding vanzelfsprekend. In 2018 is gefocust op het MBO. De urgentie van leesbevordering in het mbo is evident. In november organiseerden we een druk bezocht

congres voor management van het mbo en bibliotheken, mbo-docenten, beleidsmedewerkers, taalcoördinatoren en adviseurs educatie van bibliotheken. In samenwerking met universiteit Utrecht en het Letterenfonds vond een uitverkochte studiemiddag *Poëzie in de klas* plaats voor docenten Nederlands in het VO.

Kennis naar de praktijk brengen blijft soms wat abstract. De komende jaren zal er nog meer aandacht zijn voor de vertaling van kennis naar praktische handvatten.

III) Er is in 2018 sterk ingezet op overtuigen en beïnvloeden. Dat gebeurt op diverse manieren. Inhoudelijk, via deelname in adviesgremia (Taalraad, Curriculum.nu), via samenwerkingen, onder andere in de Leescoalitie, en via het benaderen van de politiek. Ook pers- en mediaoptredens worden daarvoor ingezet. Het onderwijstijdschrift *12-18* was dankzij redactie van Stichting Lezen begin 2018 geheel gewijd aan lezen en leesbevordering in het voortgezet onderwijs. Naast politiek, beslissers en bestuurders is hiermee ook bewustwording gecreëerd bij het algemeen publiek.

Prestatieverantwoording 2018

Overzicht bereikcijfers websites Stichting Lezen 2017-2018

websites	Aantal bezoeken		Unieke bezoekers	
	2017	2018	2017	2018
Lezen.nl	101.031	143.453	98.788	92.981
Leesmonitor.nl	30.564	34.001	29.639	23.623
Leesplan.nl	13.962	20.025	13.166	12.993
Totaal aantal bezoekers	145.557	197.479	141.593	129.597

Totaal overzicht activiteiten en bereikcijfers 2017-2018 activiteitenplan vs. werkelijk *

kerntaken	2017-2018 activiteitenplan				2017 werkelijk			
	school		openbaar		school		openbaar	
	aantal	bereik	aantal	bereik	aantal	bereik	aantal	bereik
Weten en meten	0	0	12	0	0	0	20	0
Informeren, inspireren en activeren	9	26.467	21	203.885	11	32.222	25	201.437
Experimenteren en innoveren	5	14.711	2	584	5	2.556	3	898
Overtuigen en beïnvloeden	0	0	5	50.050	0	0	10	514.846 **
Totaal	14	41.178	40	254.519	16	34.778	58	717.181

kerntaken	2018 werkelijk			
	school		openbaar	
	aantal	bereik	aantal	bereik
Weten en meten	0	0	16	0
Informereren, inspireren en activeren	10	29.116	21	189.032
Experimenteren en innoveren	4	707	2	23.013
Overtuigen en beïnvloeden	0	0	14	1.178.172**
Totaal	14	29.823	53	1.390.217

* De bereikcijfers zijn tot stand gekomen op basis van het tellen van het aantal deelnemers van eigen activiteiten, het ingeschatte aantal deelnemers van extern uitgevoerde projecten, oplagecijfers van publicaties, bezoekcijfers van websites. Waar dit niet mogelijk was is een schatting gemaakt van het bereik. Voor lopende projecten is het bereikcijfer zoals in de aanvraag genoemd gehanteerd.

**naast intermediairs zijn dit ook bereikcijfers algemeen publiek bereikt via de Leescoalitie en de kinderboekenambassadeurs.

Zie voor een specificatie bijlage 1 van het jaarverslag. Conform de beleidsvoornemens 2017-2020 wordt vanaf 2017 het aantal bereikte intermediairs gerapporteerd.

Governance

Sinds 2017 hanteert Stichting Lezen een Raad van Toezichtmodel. De Raad van Toezicht is onafhankelijk, onbezoldigd en bestuurt op afstand. De uitvoering van de werkzaamheden is gedelegeerd aan de directeur-bestuurder, Gerlien van Dalen. Taken en bevoegdheden zijn formeel vastgelegd in een RvT reglement en een directiereglement. De directeur-bestuurder treedt op als bevoegd gezag. Zij is belast met het besturen van de stichting en het beheer van en de beschikking over het vermogen van de stichting, waaronder het nemen van beslissingen over projectbijdragen. Zij vertegenwoordigt de stichting en heeft de dagelijkse leiding over het bureau.

De directeur-bestuurder legt inhoudelijk verantwoording af aan de Raad van Toezicht. Financiële verantwoording en monitoring vinden plaats aan de hand van kwartaalrapportages aan de Auditcommissie en bespreking van een *mid-term* review in de Raad van Toezicht halverwege het jaar. De Raad van Toezicht is in het bijzonder verantwoordelijk voor het houden van toezicht op het beleid van de directeur-bestuurder en op de algemene gang van zaken bij Stichting Lezen. De Raad van Toezicht staat de directeur-bestuurder met advies terzijde. De samenstelling en werkzaamheden van de Raad van Toezicht worden separaat toegelicht in het verslag van de Raad van Toezicht.

Stichting Lezen onderschrijft de principes van de Governance Code Cultuur en heeft die waar nodig verwerkt in haar reglementen. Integriteit binnen de hele organisatie, zoals deze code voorschrijft, is verankerd in onze werkwijze. Bij betalingen hanteert de Stichting een vierogenprincipe. Er zijn twee medewerkers met verschillende taken en autorisaties nodig om een betaling te kunnen uitvoeren. De functies en nevenfuncties van de leden van de Raad van Toezicht en de directeur-bestuurder worden zowel in het jaarverslag als op de website van de stichting vermeld. In 2018 had Gerlien van Dalen de volgende nevenfuncties: lid van de Raad van Advies van de Koninklijke Vereniging van het Boekenvak; penningmeester van literair tijdschrift De Gids (tot juni 2018), bestuurslid van de Tiele Stichting; lid van de Raad van Advies van de faculteit Letteren Opleiding Neerlandistiek aan de Rijksuniversiteit Groningen; lid van de Stuurgroep Certificering van de Certificeringsorganisatie Bibliotheekwerk, Cultuur en Taal (CBCT) en vice-voorzitter en penningmeester van EURead.

Wat betreft MVO kan gemeld worden dat Stichting Lezen werkt aan een strategie met betrekking tot milieu- en arbo-aspecten, met als doel gecertificeerd te worden.

WNT

De beloning van de directeur-bestuurder voldoet aan de normen van de Wet bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). Haar bezoldiging vermeerderd met voorzieningen ten behoeve van beloningen betaalbaar op termijn, bleef ruim onder het plafond dat voor deze functie is vastgesteld.

Personeel en organisatie

Het managementteam wordt gevormd door de directeur-bestuurder samen met Roos Wolters en Peter van Duijvenboden. Roos Wolters is coördinator kennis- & beleidsontwikkeling en interne zaken; zij vervangt de directeur-bestuurder tijdens haar afwezigheid. Peter van Duijvenboden is coördinator projecten en innovatie.

Sinds 2017 kent de organisatie vier onderdelen:

- . projecten & innovatie
- . onderzoek & beleid
- . communicatie & PR
- . interne zaken (bedrijfsvoering).

De afbakening van taken en werkzaamheden en de kortere lijnen die met de in 2017 afgeronde organisatieverandering werden beoogd, worden door zowel medewerkers als coördinatoren en directeur-bestuurder positief gewaardeerd.

In 2018 heeft het MT, bijgestaan door een externe HR-adviseur, het functiehuis geëvalueerd en de functiebeschrijvingen geactualiseerd. Effectuering zal in 2019 plaatsvinden.

Stichting Lezen is aangesloten bij het Pensioenfonds Zorg en Welzijn en volgt de geldende loonschalen en periodieken van de CAO voor het Uitgeverijbedrijf. In juli 2018 stegen de lonen in lijn met de cao Uitgeverijbedrijf met 1,5%.

De salarisadministratie was tot ultimo 2017 ondergebracht bij RAET. In 2017 is besloten met ingang van 2018 over te gaan naar administratiekantoor Jac's Den Boer & Vink, dat de salarisadministratie naar volle tevredenheid uitvoert.

Per 2018 is een digitaal uren- en verlofregistratiesysteem ingevoerd, met name om de werkzaamheden voor de diverse projecten binnen Stichting Lezen en Kunst van Lezen inzichtelijk te maken.

Voor verzuimregistratie maakt Stichting Lezen gebruik van de diensten van Zorg van de Zaak Netwerk. Er was in 2018 sprake van langduriger uitval van 2 medewerkers als gevolg van ziekte. Het ziekteverzuimpercentage bedroeg in 2018 3,4%. Duidelijk is dat de werkdruk hoog is, dit heeft de aandacht van directie en RvT.

Overeenkomstig de Code Culturele Diversiteit streeft Stichting Lezen ernaar bij de vervulling van vacatures de diversiteit van de organisatie verder te vergroten. In 2018 waren er twee nieuwe medewerkers met een biculturele achtergrond in tijdelijke dienst.

In 2018 deden zich enkele personele wijzigingen voor. Rewien Gayadin begon per januari als secretariaatsmedewerker. Anne Borgdorff kwam per 1 maart weer in dienst. Van 1 april tot 16 augustus was Parisa Oroemi in dienst als medewerker secretariaat. Van 16 april tot 31 oktober was Anne Klomberg in dienst als medewerker onderzoeksondersteuning. Per 1 augustus 2018 is Julienne van den Heuvel in dienst gekomen als programmamedewerker BoekStart. Per 25 september is Marieke Smeijsters in dienst getreden als tijdelijk medewerker voor het project vmbo-website.

De formatie van het bureau van Stichting Lezen was in 2018 gemiddeld 3,9 fte waarvan 0,9 fte met een tijdelijk contract. Voor de activiteiten is 12,0 fte ingezet, waarvan 5,0 fte met een tijdelijk contract. Het

merendeel hiervan is voor de duur van Kunst van Lezen en betreft tijdelijke urenuitbreiding van vaste medewerkers en medewerkers met een tijdelijk contract voor de duur van Kunst van Lezen (3,7 fte). Verder waren er in 2018 twee medewerkers van Stichting Lezen & Schrijven (0,3 fte) gedetacheerd bij Stichting Lezen om uitvoering te geven aan de werkzaamheden voor actielijn 4a van Tel mee met Taal, waaraan Stichting Lezen en Stichting Lezen & Schrijven in gezamenlijkheid invulling geven.

Ultimo 2018 waren er 19 medewerkers in dienst (15,9 fte).

Gerlien van Dalen, directeur-bestuurder
Milly Alexander, projectmedewerker
Niels Bakker, medewerker onderzoek
Daan Beeke, projectleider voortgezet onderwijs (havo/vwo) en digitalisering
Barbara Berends, medewerker projecten en communicatie Kunst van Lezen
Tike de Boer, bestuurssecretariaat en websites
Marijke Bos, projectleider voor- en vroegschoolse periode
Inger Bos, projectleider de Bibliotheek op school
Anne Borgdorff, medewerker secretariaat
Peter van Duijvenboden, coördinator projectontwikkeling en innovatie
Jette van den Eijnden, medewerker onderzoek
Gijs van der Hammen, medewerker online communicatie
Julienne van den Heuvel, projectmedewerker BoekStart
Agnes van Montfoort, projectleider basisonderwijs
Marieke Smeijsters, medewerker website
Karin Verburg, administrateur
Alix Wassing, medewerker onderzoek
Roos Wolters, coördinator kennis- en beleidsontwikkeling en interne zaken
Desirée van der Zander, communicatie en pr

Adriaan Langendonk, coördinator Kunst van Lezen, is in dienst bij de Koninklijke Bibliotheek, maar is gedetacheerd bij Stichting Lezen voor zijn werkzaamheden voor Kunst van Lezen en wordt grotendeels betaald vanuit het programma Kunst van Lezen.

De medewerkers van Stichting Lezen zijn voornamelijk inhoudelijk specialisten op het gebied van onderwijs, taal- en leesbevordering. Voor specifieke specialistische organisatorische werkzaamheden betreft de stichting externe adviseurs en consultants. Zo is in 2018 voor de implementatie van de CAO en de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) gebruik gemaakt van de diensten van extern juridisch adviseur R. Runia. HR adviseur J. Bast begeleidde de organisatieveranderingen en de actualisering van het functiehuis. Voor financieel-administratieve ondersteuning wordt gebruik gemaakt van de diensten van administratiekantoor Jac's Den Boer & Vink.

Exploitatieresultaat en financiële positie

Voor de planperiode 2017-2020 heeft het ministerie van OCW Stichting Lezen structureel in totaal € 7.480.000 toegekend, € 1.870.000 per jaar. Inclusief loon-en prijsbijstellingen bedraagt de CuNosubsidie voor 2018 € 1.978.314.

Daarnaast ontving Stichting Lezen € 3.350.000 uit het Actieprogramma Laaggeletterdheid Tel mee met Taal voor de uitvoering van Kunst van Lezen (2016-2018, in 2018 verlengd tot en met 2019).

Ook heeft het ministerie van OCW € 77.014 beschikbaar gesteld voor de coördinatie van De Leescoalitie in 2018.

Het exploitatieresultaat over 2018 is € -/- 20.628. Hiervan is € 15.763 onttrokken aan het bestemmingsfonds OCW 2013-2016 en € 4.865 aan de algemene reserve. Een aantal projecten viel hoger uit doordat activiteiten die in 2017 nog niet konden plaatsvinden naar 2018 waren doorgeschoven. De

Nationale Voorleeswedstrijd vierde zijn 25-jarig jubileum, waardoor de kosten, onder andere door een inhoudelijk lunchprogramma met belangrijke stakeholders, hoger waren dan in reguliere jaren. Bij Kunst van Lezen liep een aantal projecten in 2016 vertraging op, doordat de opstart van deze projecten tijdrovend bleek. Hierdoor was er ultimo 2016 € 730.362 nog niet besteed. In 2017 en 2018 werd een aanzienlijk deel van de vertraging ingehaald. Kunst van Lezen is verlengd tot en met 2019. Naar aanleiding van de brief OCW 1 november 2018 over de jaarverantwoording 2017 wordt het niet bestede deel van de OCW Tel mee met Taal/Kunst van Lezen subsidie opgenomen onder de kortlopende schulden in de post "vooritontvangen subsidie Kunst van Lezen TmmT" en niet meer in het bestemmingsfonds OCW Kunst van Lezen. Het saldo vooruitontvangen subsidie Kunst van Lezen TmmT ultimo 2018 ad. € 323.568 zal in 2019 besteed worden.

De kosten voor de coördinatie en de campagne van de Leescoalitie vielen hoger uit doordat activiteiten die in 2017 nog niet konden plaatsvinden waren doorgeschoven naar 2018.

Bij de projectbijdragen die aan derden zijn toegekend, wordt gedurende de looptijd van het project een voorschot van 75% van het toegekende bedrag verstrekt. Na afronding van het project wordt de resterende 25% betaald. Overschrijding van het budget valt ten laste van de aanvragende partij. De toekenningen aan projecten van derden worden in de jaarrekening verantwoord.

Omdat veel projecten per schooljaar lopen en een looptijd hebben van langer dan een jaar, zijn ultimo boekjaar niet alle verplichting voldaan. Daarvoor is er per ultimo 2018 een nog te betalen bedrag van € 409.117 (zie specificatie 9) voor Stichting Lezen en € 241.699 (zie specificatie 10) voor Kunst van Lezen in de balans opgenomen. De liquide middelen zijn voldoende om aan de verplichtingen te voldoen.

In 2018 ontving Stichting Lezen naast de BIS-subsidie van € 1.978.314 een projectsubsidie van € 3.350.000 voor de uitvoering van Kunst van Lezen als onderdeel van het actieprogramma Tel mee met Taal (2016-2018, verlengd tot en met 2019). Stichting Lezen heeft uitdrukkelijk de wens en de ambitie geuit om het werk van Kunst van Lezen ook na 2019 voort te zetten. Kunst van Lezen heeft immers laten zien dat duurzame inzet op leesbevorderingsprogramma's zeer bevorderlijk is voor de effectiviteit van leesbevorderingsbeleid. Op 18 maart heeft minister Van Engelshoven voortzetting aangekondigd.

Aan Stichting Lezen als ondersteunende instelling in de BIS worden op het gebied van bijvoorbeeld publieksbereik en eigen inkomsten andere eisen gesteld dan aan producerende instellingen. De eigen inkomsten uit producten en activiteiten blijven beperkt. Brede beschikbaarheid en toegankelijkheid van met overheidsmiddelen gegenereerde kennis en informatie zijn het uitgangspunt, aansluitend bij de opdracht in het kader van de BIS. Publicaties en informatie stelt Stichting Lezen daarom digitaal gratis beschikbaar. Wel wordt er een bijdrage gevraagd voor congressen en voor het verzenden van materialen in print.

Stichting Lezen verwierf in 2018 € 610.620 in de vorm van publieke en private projectbijdragen voor nieuwe projecten en aanvullingen op de kernactiviteiten. In 2018 betrof dit onder andere bijdragen van de Mediafederatie/GAU, Stichting Kinderpostzegels, Stichting De Versterking en Fonds 21. Daarnaast droegen de Leescoalitiepartners bij aan de campagne Lees Met Andermans Ogen.

Stichting Lezen wil blijven inzetten op de verwerving van incidentele middelen en sponsoring voor tijdelijke of aanvullende activiteiten.

Voor het financieel verslag zij verwezen naar de jaarrekening 2018.

Aan het specifieke aandachtspunt in de beschikking is voldaan.

In september 2016 verleende het ministerie van OCW aan Stichting Lezen een vierjaarlijkse instellingssubsidie voor de periode 2017-2020. Zij stelde daarbij als subsidieverplichting dat Stichting Lezen voor 1 januari 2017 een aangepast activiteitenplan moest aanleveren. Aan deze verplichting is voldaan. Eind 2016 heeft Stichting Lezen een herzien activiteitenplan ingediend, getiteld *Lezen voor het leven. Beleidsvoornemens Stichting Lezen voor de planperiode 2017-2020*. Bij brief van 15

maart 2017 gaf het ministerie aan in te stemmen met de aangebrachte wijzigingen en dat Stichting Lezen daarmee had voldaan aan de subsidieverplichting genoemd in de brief van 20 september 2016.

Risicomanagement

De inkomsten van Stichting Lezen betreffen vooral de vierjaarlijkse bijdrage van het ministerie van OCW voor de reguliere activiteiten (CuNo-subsidie 2017-2020) en de bijdrage voor Kunst van Lezen uit het actieplan *Tel mee met Taal* (2016-2018, verlengd tot en met 2019). Over de toekenningen en hoogte van deze budgetten wordt door het ministerie van OCW besloten aan het einde van de huidige subsidieperiodes (*Tel mee met Taal* in 2019 en CuNo in 2020). Hier zitten de belangrijkste risico's en onzekerheden. Het niet meer ontvangen of verlaging van deze subsidies heeft effect op het succesvol uitoefenen van de taak van de stichting.

Om de gevolgen van het eventueel wegvallen van de Kunst van Lezen-middelen in beeld te krijgen is in 2017 een zogenoemde stress-test uitgevoerd. Hieruit bleek dat de continuering van de BIS-opdracht van de stichting niet in het geding is, mocht Kunst van Lezen niet voortgezet worden. Hoewel dit zeker niet het voorkeursscenario is, omdat daarmee een belangrijk deel van de slagkracht en de opgezette infrastructuur wegvalt, zal Stichting Lezen dan in afgeslankte vorm verder kunnen gaan met haar kerntaken als ondersteunende instelling in de culturele basisinfrastructuur.

Verder wordt er kritisch gekeken naar de resultaten, organisatie en financiering van de landelijke campagnes. Streven is deze over te dragen aan en mede te laten financieren door uitvoeringspartners en samen met hen te zoeken naar sponsors voor de campagnes. In 2017 is de organisatie van het (v)mbo-leesbevorderings-project *De Weddenschap* overgedragen naar uitvoerder MediaMucho. Als gevolg van de beleidsbeslissing van de Taalunie om zich niet langer als medefinancier en eigenaar te verbinden aan *De Inktaap*, zijn uitvoerder Passionate Bulkboek en Stichting Lezen sinds 2018 gezamenlijk verantwoordelijk voor de uitvoering van dit leesbevorderingsproject in Nederland.

Daarnaast is in 2018 de organisatie van *De Nationale Voorleeswedstrijd* overgegaan naar 125%, de organisatie die ook de Nationale LeesVertelwedstrijd voor dove en slechthorende kinderen organiseert.

Stichting Lezen houdt de vrij besteedbare algemene reserve aan om de overheadkosten gedurende een bepaalde tijd te kunnen betalen, mocht de subsidie vanuit OCW worden beëindigd en Stichting Lezen daarvoor vanuit OCW geen vergoeding zou ontvangen.

Tevens dient deze reserve voor onvoorziene kosten, bijvoorbeeld langdurige ziekte van personeel waarvoor de stichting via de verzuimverzekering slechts gedeeltelijk gecompenseerd wordt.

Financiële en organisatorische vooruitzichten

De begroting 2019 is in concept besproken met de auditcommissie op 14 september 2018 en goedgekeurd in de RvTvergadering van 30 november 2018. De begroting 2019 is afgestemd op de meerjarenbegroting 2017- 2020; de daarin begrote lasten voor beheer, activiteiten en Kunst van Lezen zijn leidend. De begroting 2018 is aangepast met de resultaten van het voorgaande jaar en het op grond van loon- en prijsbijstelling verhoogde subsidiebedrag OCW. Daarnaast zijn er ook in 2018 externe middelen verworven voor aanvullende activiteiten.

Voor Stichting Lezen is 2019 het derde jaar in een vierjarige periode. Voor Kunst van Lezen zou 2018 het laatste jaar van *Tel mee met Taal* (2016-2018) zijn, in november 2018 heeft het ministerie besloten *Tel mee met Taal* met 1 jaar te verlengen tot eind 2019. Realisatie van voornemens en verankering en bestending van leesbevordering, ook financieel, heeft aandacht. In samenspraak met de RvT zal 'overtuigen en beïnvloeden', zoals eerder aangegeven, in 2019 meer aandacht krijgen. Ook de disseminatie van de omvangrijke en relevante kennis en onderzoeksinformatie die Stichting Lezen heeft, zal in 2019 en 2020 prevaleren boven al te veel nieuw onderzoek.

De werkbegroting 2019 voor Kunst van Lezen is afgestemd met het ministerie van OCW.

Samenvattend ziet de begroting 2019 er als volgt uit:

	Aanvraag OCW	Werk begroting 2019
Eigen inkomsten	154.500	163.940
Subsidie CuNo	1.870.000	1.978.314
Subsidie Leescoalitie	-	77.000
Subsidie Kunst van Lezen/Tel mee met Taal	3.350.000	3.350.000
Totaal inkomsten	5.374.500	5.569.254
Beheerslasten	485.000	533.000
Activiteitenlasten Stichting Lezen	1.539.500	1.813.790
Activiteitenlasten Kunst van Lezen	3.350.000	3.350.000
Totale lasten	5.374.500	5.696.790
Saldo uit gewone bedrijfsvoering	-	-127.536
rente baten	10.000	-
Exploitatiesresultaat	10.000	-127.536
Resultaatbestemming		
Bestemmingsfonds CuNo	-	-12.063
Bestemmingsfonds CuNo 2013-2016	-	-115.473
Bestemmingsfonds OCW Kunst van Lezen	-	
Bestemmingsreserve Leescoalitie	-	
	-	-127.536

Reflectie op inhoudelijke ontwikkelingen en vooruitzichten

Lezen staat aan de basis van alle leren. De voorwaarden voor een structureler beleid rond lees(motiverend) onderwijs verdienen wat betreft Stichting Lezen in de curriculumherziening ruim aandacht. Niet alleen in het funderend onderwijs, ook op de lerarenopleidingen zou structureler aandacht aan jeugdliteratuur en leesbevordering besteed moeten worden, zodat aankomende studenten zelf leesvoldoening ervaren en dit kunnen overdragen aan hun (toekomstige) leerlingen.

Structureel leesbevorderingsbeleid geldt zowel voor de inhoud van het curriculum als voor de financiering van leesbevordering. Leesbevordering vindt voor een groot deel plaats binnen het onderwijs. De financiering ervan wordt echter vooral bekostigd uit cultuurmiddelen, zowel landelijk als lokaal (bibliotheken). De gemeentelijke bezuinigingen op bibliotheken baren zorgen.

Duurzaam en toekomstgericht effectief leesbevorderingsbeleid vraagt om voldoende en structureel budget. De aanpak van Kunst van Lezen is effectief. Minister van Engelshoven onderkent dit en zij heeft eind december 2017 in haar reactie op de mid-term review van de WSOB aangegeven, dat de Bibliotheek op school haar voorkeursmodel is. Bekostiging uit onderwijsmiddelen zou de kans op verdere realisatie hiervan zeer vergroten. Met een bedrag van 45 euro per leerling per jaar is een goede bibliotheek-op-schoolaanpak te realiseren. Dit komt neer op ongeveer 10.000 euro per jaar per gemiddelde basisschool. Voor het PO zou daarmee een bedrag van zo'n 70 miljoen euro per jaar gemoeid zijn.

De omvangrijke opdracht van Kunst van Lezen om in samenwerking met het veld eind 2018 1 miljoen kinderen tot 12 jaar bereiken met leesbevorderingsactiviteiten, is behaald. Dat is een succes te noemen, zoals minister Van Engelshoven in haar Kamerbrief van 26 maart 2018 ook aangeeft. Het is echter wel zeer de vraag of dit resultaat is vast te houden als duurzame inzet op leesbevordering afhankelijk blijft van

tijdelijke landelijke actieprogramma's en lokale politieke besluitvorming en financiering. Blijvende inzet is nodig, evenals duurzame aandacht voor en ondersteuning van leesbevordering in aanpalende beleidsterreinen die kansen van kinderen vergroten (welzijn, onderwijs, kinderopvang). Dit vraagt nieuwe expertise en samenwerkingen. Daarnaast is extra inzet op de doelgroep 12+ en op aanstaande leerkrachten nodig. Er is inmiddels veel relevant onderzoek beschikbaar. De komende jaren zal er prioriteit gegeven worden deze kennis naar de intermediairs te brengen.

Bestrijding van laaggeletterdheid en leesbevordering staan momenteel volop in de aandacht.

Differentiatie blijft belangrijk: het juiste boek voor de juiste lezer. Dit vraagt om nader onderzoek naar de verschillende doelgroepen. Ook naar de relatie tussen leesvaardigheid en leesmotivatie is meer onderzoek gewenst.

Daarnaast zal kennis gericht in diverse fases ingezet moeten worden. Voor een sterke leescultuur is het van belang dat mensen, ongeacht de leeftijd, kunnen lezen (leesvaardigheid), willen lezen (leesmotivatie), blijven lezen (leesplezier, leesgedrag, leesvaardigheid & leesmotivatie), en zich blijven ontwikkelen als lezer (leesontwikkeling, literaire competentie, doorgaande leeslijn).

De hieraan ten grondslag liggende aspecten (leesplezier, leesgedrag, leesvaardigheid, leesmotivatie, leesontwikkeling, literaire competentie, doorgaande leeslijn) en de samenhang daartussen, zullen de komende jaren in de uitvoering van het leesbevorderingsbeleid nadruk hebben. Zo weten we bijvoorbeeld dat leesmotivatie voor een deel samenhangt met het niveau van leesvaardigheid; zwakke lezers zijn een risicogroep, juist voor hen is het belangrijk zicht te hebben op condities om aan leesmotivatie te werken. Daarbij zal ook het onderwijs meer geadresseerd worden. Het funderend onderwijs is er immers verantwoordelijk voor dat kinderen goed leren lezen. Begrijpend lezen en leren lezen zal de komende periode meer aandacht moeten hebben. Met de actualisering van de doorgaande leeslijn is in 2018 een begin gemaakt. In samenspraak met het veld zal hiermee aangesloten worden bij de curriculumherziening en de hernieuwde aandacht voor inhoudsgericht leesonderwijs.

Voor een sterke leescultuur is het belangrijk om een aanpak op maat te bieden aan kinderen die niet goed kunnen of weinig willen lezen, uit zichzelf of omdat ze van huis uit weinig stimulans tot lezen krijgen. Daarnaast is het belangrijk om kinderen die veel willen en goed kunnen lezen ook voldoende te blijven uitdagen en programma's gericht op het bevorderen van excellentie en hoge geletterdheid aan te bieden. Hieraan willen we samen met het Letterenfonds en andere literaire instellingen de komende jaren invulling geven.

De komende jaren zal gezocht worden naar meer effectieve manieren om leesbevordering vorm te geven. Kwaliteit van de leesbevordering, krachtenbundeling in de Leescoalitie en versterking en de kwaliteit van netwerken en samenwerkingen zullen daarbij voorop staan.

B. Verslag Raad van Toezicht

In dit verslag legt de Raad van Toezicht van Stichting Lezen verantwoording af over de wijze waarop hij in 2018 invulling heeft gegeven aan zijn taak. Aandacht werd gegeven aan de invulling van de rol als Raad van Toezicht, de uitgangspunten voor het toezicht en de interne organisatie.

Samenstelling Raad van Toezicht

Aan de samenstelling van de Raad van Toezicht ligt een profielschets ten grondslag. Deze profielschets gaat uit van een Raad van tenminste drie en ten hoogste zeven leden. Met inachtneming van de Code Governance Cultuur en de Code Culturele Diversiteit wordt gestreefd naar een evenwichtige samenstelling (man-vrouwverhouding, culturele achtergrond en leeftijdsopbouw). Leden moeten onafhankelijk en kritisch kunnen opereren. In het profiel wordt een aantal terreinen benoemd waarop een relevant netwerk en/of specifieke deskundigheid wordt vereist; het gaat om de volgende gebieden:

- (lokale) politiek / bestuurlijk;
- leesbevordering / literatuureducatie;

- boekenvak / bibliotheek;
- (nieuwe) media;
- juridisch / gevoel voor formele aspecten rondom organisatieprocessen;
- het onderwijsveld;
- financieel / risicobeheersing / rapportage;
- ondernemend / commercieel / sponsoring- en fondsenwerving;
- werkgeverschap / management
- onderzoek.

Op elk van deze terreinen moet op basis van het profiel steeds minimaal een lid specifieke deskundigheid bezitten. In de praktijk is sprake van overlap.

In 2018 heeft één wijziging in de bestuurssamenstelling plaatsgevonden. Per 1 maart 2018 is Mevrouw S. Kreuger toegetreden.

Overzicht leden Raad van Toezicht 2018

	Aanstelling	Herbenoeming	Aftreding
De heer F. Elderson (voorzitter)	01 april 2015	01 april 2019	01 april 2023
De heer B.J Verkoren (voorzitter auditcommissie)	20 juni 2015	20 juni 2019	20 juni 2023
Mevrouw S. Kreuger	1 maart 2018	1 maart 2022	1 maart 2026
De heer H.M.B Franssen	1 februari 2012	1 februari 2016	1 februari 2020
De heer G.J. Dorleijn	1 februari 2015	1 februari 2019	1 februari 2023
Mevrouw H. Mulder	1 februari 2015	1 februari 2019	1 februari 2023

Relevante (neven)functies leden Raad van Toezicht

De heer F. Elderson

Lid van de directie De Nederlandsche Bank NV, Voorzitter bestuur Stichting Nederlands Violconours, Vice-voorzitter Stichting Netherlands International Music Competitions, Lid Raad van Commissarissen Vereniging Hendrick de Keyser, Lid curatorium bijzondere leerstoel Leesgedrag Vrije Universiteit Amsterdam, Lid Advisory Board Advanced Master in Law & Finance (Hazelhoff Centre for Financial Law, Universiteit Leiden), - Lid Studiegezelschap voor Economische Politiek (SEP), Lid Advisory Board 'Erasmus Sustainable Value Creation Platform', Erasmus Universiteit Rotterdam.

De heer G.J. Dorleijn

Voorzitter bestuur Stichting P.C. Hooftprijs, Lid bestuur Geert van Oorschotstichting.

De heer H.M.B. Franssen

Inspecteur Primair Onderwijs bij de Inspectie van het Onderwijs, Lid Platform Onderwijs Nederlands en Nederlands als Tweede Taal (PONT2) bij de Nederlandse Taalunie.

Mevrouw H.B.G.W.J. Mulder

Rector van het 4e Gymnasium Amsterdam, Lid van het hoofdbestuur van de KNGU, de Koninklijke Nederlandse Gymnastiek Unie.

De heer B.J. Verkoren

Lid van de directie JumboDiset BV en Koninklijke Jumbo BV, Lid RvT van Stichting Frontaal te Amsterdam, Penningmeester Stichting Boost Producties te Amsterdam, Secretaris Stichting IDRF (Infectious Disease Research Foundation).

Mw. S. Kreuger

Journalist, radio DJ, documentairemaker, bestuurslid Roots & Routes.

De Raad van Toezicht is in 2018 vier maal in reguliere vergaderingen bijeen gekomen. De meeste leden waren hierbij aanwezig. Alle voor de continuïteit van het werk van Stichting Lezen belangrijke ontwikkelingen en stukken zijn in deze vergaderingen besproken. Aan het eind van het eerste halfjaar heeft de Raad van Toezicht zich gebogen over de prognoses voor het komende halfjaar in relatie tot de begroting. De begroting 2019 is voorbereidend besproken in de auditcommissie en door de Raad van Toezicht vastgesteld in november 2018.

Belangrijke onderwerpen tijdens de RvT vergaderingen waren onder andere:

- voortgang van de activiteiten
- landelijke beleidsontwikkelingen
- cultural governance
- uitbreiding van de Raad van Toezicht
- AVG
- financiële zaken
- personele zaken.

In november heeft de Raad van Toezicht een zelfevaluatie gedaan naar het functioneren van de RvT en de invulling van zijn rol.

Tijdens de jaarlijkse beleidsmiddag heeft de Raad van Toezicht in aanwezigheid van MT en een aantal medewerkers zijn kennis en expertise gedeeld om beleidslijnen voor de periode 2017-2020 verder uit te werken, met name met betrekking tot de vormgeving van het kenniscentrum en het speerpunt 'overtuigen en beïnvloeden'. Daarnaast vond op diverse punten bilateraal overleg plaats.

WNT-verantwoording

Ultimo 2018 is Gerlien van Dalen de directeur-bestuurder van Stichting Lezen. De voorzitter van de RvT voert jaarlijks een functioneringsgesprek met de directeur-bestuurder. De beloning van de directie blijft ruim binnen de WNT-norm.

De leden van de Raad van Toezicht verrichten hun werkzaamheden onbezoldigd. Wel ontvangen zij een vergoeding voor reëel gemaakte reiskosten. Een overzicht van WNT-verantwoording van directeur-bestuurder en Raad van Toezicht is opgenomen in de jaarrekening 2018.

Reflecties Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht constateert dat formele en informele interactie goed verloopt. De financiële risico's zijn goed in kaart gebracht en met de vernieuwingen is een efficiënte organisatiestructuur gerealiseerd. De Raad van Toezicht heeft kennis genomen van het bestuursverslag en constateert dat er een indrukwekkend aantal activiteiten op veel verschillende fronten gerealiseerd is. De Raad heeft waardering voor wat er is bereikt in de loop van het verslagjaar en voor de inzet van het bureau in 2018. De stichting is ondernemend en stelt zich actief op in projecten en samenwerkingen, zowel nationaal als internationaal, en heeft ook in 2018 een substantieel bedrag aan additionele middelen weten te genereren. De beleidsvoornemens 2017-2020 en de invulling van het programma Kunst van Lezen binnen Tel mee met Taal, kregen in 2018 goed vorm. Met haar grote landelijke leesbevorderingscampagnes en projecten bereikt Stichting Lezen een in diversiteit nog steeds toenemend publiek van kinderen en jongeren en hun begeleiders. De structurele leesbevorderingsaanpak binnen Kunst van Lezen geeft goede resultaten te zien.

De uitvoering van Kunst van Lezen-programma's wordt steeds meer overgedragen aan de Samenwerkende POI's Nederland (SPN). Dat is een goede ontwikkeling die de samenwerking in het decentrale stelsel versterkt en Stichting Lezen ontlast. Dat laatste is van belang. De Raad van Toezicht heeft geconstateerd dat het absorptievermogen van een relatief kleine organisatie als Stichting Lezen eindig is. Nu al is merkbaar dat aandacht voor de praktijk, de tijd en ruimte die medewerkers hebben om in het veld hun oor te luister leggen, beperkt is. De in het bestuursverslag genoemde wenselijke duurzame

uitbreiding naar andere beleidsterreinen en de wijze waarop een relatief kleine, voornamelijk landelijk opererende organisatie daar invulling aan kan geven, zal op termijn dan ook onderwerp van gesprek moeten zijn.

De Raad van Toezicht heeft grote waardering voor het feit dat de stichting er naast haar vele kernactiviteiten in slaagt een fors bedrag aan incidentele middelen en sponsoring voor tijdelijke of aanvullende activiteiten te verwerven. De Raad van Toezicht constateert dat de capaciteit voor fondsenwerving beperkt is, en dat de Stichting er desondanks in slaagt om aanvullende externe financiering te verwerven. Stichting Lezen verwierf in 2018 € 610.620,- in de vorm van publieke en private bijdragen voor nieuwe projecten en aanvullingen op de kernactiviteiten. Dit is conform de beleidsvoornemens dienaangaande; de stichting vindt het belangrijk dat het maatschappelijk belang van een sterke leescultuur breed gedragen wordt en dat ook private partijen daaraan financieel willen bijdragen. Wel tekent de RvT aan dat dit van een relatief klein bureau grote investeringen in tijd en relatieonderhoud vraagt en niet volstaat voor duurzame inzet op leesbevordering. Kerntaken moeten vanuit BIS-subsidie gerealiseerd kunnen worden.

De Raad van Toezicht hecht er aan op deze plaats de directeur-bestuurder en alle overige medewerkers van de Stichting Lezen van harte te bedanken voor hun niet aflatende, professionele en energieke inzet voor de verwezenlijking van de missie van de Stichting Lezen die onverkort van cruciaal maatschappelijk belang is

De directeur-bestuurder en de Raad van Toezicht hebben de jaarrekening vastgesteld in de Raad van Toezicht vergadering van 22 maart 2019.

Amsterdam, 22 maart 2019

Gerlien van Dalen
directeur-bestuurder

Frank Elderson
voorzitter

Bernard Jan Verkoren
voorzitter Auditcommissie

Gillis Dorleijn
algemeen lid

Herman Franssen
algemeen lid

Shay Kreuger
algemeen lid

Hetty Mulder
algemeen lid

Eppo van Nispen tot Sevenaer
algemeen lid

C. Balans (na verwerking resultaat)

	<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
ACTIVA		
Vaste activa		
1. - Materiële vaste activa	<u>24.640</u>	<u>7.746</u>
Totale vaste activa	<u>24.640</u>	<u>7.746</u>
Vlottende activa		
2. - Vorderingen	603.723	557.430
3. - Liquide middelen	<u>1.460.972</u>	<u>2.149.795</u>
Totaal vlottende activa	<u>2.064.695</u>	<u>2.707.225</u>
Totaal activa	<u><u>2.089.335</u></u>	<u><u>2.714.971</u></u>
PASSIVA		
Eigen vermogen		
4. - Algemene reserve	173.829	182.073
5. - Bestemmingsfonds OCW CuNo	140.901	137.522
6. - Bestemmingsfonds restant subsidie OCW 2013-2016	134.677	150.440
7. - Bestemmingsfonds Fonds Leesbevordering	59.440	59.440
8. - Bestemmingsreserve Leescoalitie	<u>84.307</u>	<u>84.307</u>
Totaal eigen vermogen	<u>593.154</u>	<u>613.782</u>
Kortlopende schulden		
9. - Projecten nog te betalen	408.324	580.641
10. - Projecten nog te betalen Kunst van Lezen	241.699	428.255
11. - Vooruit ontvangen subsidie Kunst van Lezen TmmT	323.568	599.862
12. - Overige schulden en overlopende passiva	<u>522.590</u>	<u>492.431</u>
Totaal kortlopende schulden	<u>1.496.181</u>	<u>2.101.189</u>
Totaal passiva	<u><u>2.089.335</u></u>	<u><u>2.714.971</u></u>

D. Staat van baten en lasten

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017	Begroting 2017
	€	€	€	€
BATEN				
<i>Opbrengsten</i>				
13. Eigen inkomsten	326.765	196.900	256.611	130.500
14. Inkomsten Kunst van Lezen	58.953	100.000	175.243	-
<i>Totaal opbrengsten</i>	<u>385.718</u>	<u>296.900</u>	<u>431.854</u>	<u>130.500</u>
<i>Subsidie CuNO</i>				
Structurele subsidie OCW CuNO 1057826	1.978.314	1.933.125	1.933.125	1.870.000
<i>Overige niet-structurele subsidies</i>				
19. Subsidie Min OCW Kunst van Lezen (TmmT) B866849 Z848064 VP 56/19970*	3.626.294	3.697.800	3.480.500	3.350.000
Subsidie Min OCW Leescoalitie coördinatie B1150250 Z 1144196 VP 560029628	-	pm	-	-
Art of Impact	77.014		55.559	70.980
<i>Totaal overige niet-structurele subsidies</i>	<u>3.703.308</u>	<u>3.697.800</u>	<u>3.566.059</u>	<u>3.420.980</u>
<i>Bijdragen uit private middelen</i>				
St. Kinderpostzegels - Lezen is Leuk!	134.025	240.000	39.380	-
St. Kinderpostzegels - Lokaal besteden	149.830	-	-	-
St. Kinderpostzegels - Vakantieleden	-	-	765	-
<i>Totaal bijdragen uit private middelen</i>	<u>283.855</u>	<u>240.000</u>	<u>40.145</u>	<u>-</u>
Totaal baten	<u><u>6.351.195</u></u>	<u><u>6.167.825</u></u>	<u><u>5.971.183</u></u>	<u><u>5.421.480</u></u>

* Deze subsidie is voor de uitvoering van het programma Kunst van Lezen - waarin Stichting Lezen en de Koninklijke Bibliotheek samenwerken.

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017	Begroting 2017
	€	€	€	€
LASTEN				
<i>A. Beheerlasten</i>				
15. Beheerlasten personeel	310.344	325.000	301.609	320.000
18. Beheerlasten materieel	191.282	199.750	188.384	185.000
Totaal beheerlasten	501.626	524.750	489.993	505.000
<i>B. Activiteitenlasten personeel</i>				
16. Activiteitenlasten personeel	352.757	375.000	317.610	375.000
17. Projectlasten eigen projecten personeel	183.397	66.500	139.885	66.500
19. Beheerlasten personeel Kunst van Lezen	633.284	595.000	563.699	475.000
Totaal activiteitenlasten personeel	1.169.438	1.036.500	1.021.194	916.500
<i>C. Activiteitenlasten materieel</i>				
Projectbijdragen aan derden	538.071		466.082	
Projectlasten eigen projecten materieel	697.059	1.344.303	621.156	1.199.480
Totaal projectlasten materieel	1.235.130	1.344.303	1.087.238	1.199.480
<i>Vervallen subsidieverplichting</i>	-17.652	-	-50.306	-21.500
<i>D. Activiteitenlasten materieel Kunst van Lezen</i>				
19. Beheerlasten materieel	123.276	104.500	93.616	76.500
19. Activiteitenlasten materieel	2.928.687	3.098.300	2.998.428	2.798.500
Totaal act.lasten materieel Kunst van Lezen	3.051.963	3.202.800	3.092.044	2.875.000
<i>E. Overige activiteitenlasten materieel</i>				
Leescoalitie - coördinatie	104.359	-	55.559	-
Leescoalitie - campagne	39.180	-	70.600	-
	143.539	-	126.159	-
<i>St. Kinderpostz. - Lezen is leuk / Vakantie Lezen</i>	137.949	240.000	40.145	-
<i>St. Kinderpostz. - Lokaal besteden</i>	149.830	-	-	-
	287.779	240.000	40.145	-
Totaal activiteitenlasten materieel	4.700.759	4.787.103	4.295.280	4.052.980
Totaal lasten	6.371.823	6.348.353	5.806.467	5.474.480

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017	Begroting 2017
	€	€	€	€
Saldo uit gewone bedrijfsvoering	-20.628	-180.528	164.716	-53.000
Ontvangen rente		-	4	-
Exploitatieresultaat boekjaar	-20.628	-180.528	164.720	-53.000
Verdeling exploitatieresultaat				
- Algemene reserve	-4.865	-	27.198	-
- Bestemmingsfonds OCW CuNO	-	-	137.522	-
- Bestemmingsfonds OCW 2013-2016	-15.763	-109.528	-	-
- Bestemmingsfonds fonds Leesbevordering	-	-	-	-28.000
- Bestemmingsreserve Leescoalitie	-	-71.000	-	-25.000
Totaal	-20.628	-180.528	164.720	-53.000

..

E. Algemene toelichting

Toelichting algemeen

Voor een beschrijving van de belangrijkste activiteiten van de stichting wordt verwezen naar het verslag van de Raad van Toezicht.

De jaarrekening is opgesteld conform de standaarden zoals opgenomen in Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640 'Organisaties zonder winststreven' *alsmede in overeenstemming met het Handboek Verantwoording Cultuursubsidies Instellingen 2017-2020*, de relevante bepalingen zoals opgenomen in diverse verlengingsbeschikkingen van het Ministerie van OCW en de Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen in de publieke en de semipublieke sector.

Gezien de specifieke behandeling en verwerkingwijze van projectbijdragen door Stichting Lezen verstrekt het opnemen van een kasstroomoverzicht geen aanvullend inzicht. Derhalve is geen kasstroomoverzicht in de jaarrekening opgenomen.

De vergelijkende cijfers zijn aangepast als gevolg van de brief afhandeling jaarverantwoording 2017 van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap met kenmerk 1400090. Op basis van deze brief is met terugwerkende kracht het resultaat over projectsubsidie Kunst van Lezen verwerkt als kortlopende schuld in plaats van als bestemmingsfonds. Het effect hiervan op het vermogen per 31 december 2017 bedraagt € 599.862 negatief. Het effect op het resultaat over 2017 bedraagt € 130.500 positief.

Grondslagen van waardering

Oordelen en schattingen

Bij de toepassing van de grondslagen en de regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt de directie van de stichting zich diverse oordelen en schattingen. De belangrijkste oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen zijn, voor zover van toepassing, opgenomen in de relevante paragrafen. Werkelijke uitkomsten kunnen afwijken van gemaakte schattingen.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs verminderd met een lineaire afschrijving gebaseerd op de verwachte economische levensduur. Investeringslagen lager dan € 1.000 worden niet afgeschreven.

Vorderingen

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarden, voor zover nodig rekening houdend met mogelijke oninbaarheid.

Vermogen/bestemmingsfonds OCW

In navolging van uitvoeringsafspraken met het Ministerie van OCW inzake de Cultuurnota 2005-2008 wordt ook in de Cultuurplanperiode 2017-2020 een overschot dan wel tekort van het projectenbeheer en de bureauexploitatie naar rato van het aandeel van het Ministerie van OCW in het totale overschot dan wel tekort toegevoegd respectievelijk onttrokken aan een bestemmingsfonds OCW. Afrekening van dit vierjarenbudget vindt plaats op basis van het totaalresultaat over vier jaren. Het jaarlijkse restantresultaat als blijvend uit de staat van baten en lasten wordt toegevoegd/ onttrokken aan de algemene reserve.

In de vaststelling van de vierjaarlijkse subsidie 2013-2016, referentie 1195808, heeft het Ministerie van OCW bepaald dat het niet bestede deel ad. € 150.440 opgenomen dient te worden in een bestemmingsreserve "restant subsidie OCW 2013-2016". Deze reserve moet aangewend worden voor de kernactiviteiten waarvoor OCW de instellingssubsidie 2017-2020.

Bestemmingsfondsen en -reserves

Bij de vaststelling van de instellingssubsidie 2013-2016 in 2017 heeft OCW correcties aangebracht in de afrekening. De resultaatverdeling is gecorrigeerd en hierdoor ook de toevoegingen/onttrekkingen van diverse bestemmingsfondsen en -reserves. Naar aanleiding van de correcties heeft de Raad van Toezicht besloten de toevoeging aan het bestemmingsfonds Fonds Leesbevordering ultimo 2016 ad € 33.090 terug te draaien. De correcties staan opgenomen in de toelichting op de balans bij de van toepassing zijnde reserves en fondsen 31-12-2017.

Voor de verdeling van het resultaat wordt de verhouding Eigen Inkomsten (EI) versus aandeel OCW instellingssubsidie berekend. In 2018 was deze berekening als volgt:

Totale baten	€ 6.351.195	
OCW Kunst van Lezen	-/- € 3.626.294	
Kunst van Lezen eigen ink.	-/- € 58.953	
	€ 2.665.948	
OCW projectsubsidie	-/- € 77.014	
	€ 2.588.934	100%
OCW instellingssubsidie	-/- € 1.978.314	76%
Eigen inkomsten	€ 610.620	24%
Exploitatieresultaat	-/- € 20.628	
Uit Algemene reserve	-/- € 4.865	24%
Uit bestemmingsfonds OCW CuNo	-/- € 15.763	76%
	-/- € 21.628	

Het bestemmingsfonds Fonds Leesbevordering is bestemd om leesbevorderingsactiviteiten te financieren. In 2018 is geen gebruik gemaakt van deze reserve,
De bestemmingsreserve Leescoalitie kan worden ingezet voor Leescoalitie activiteiten. In 2018 is geen gebruik gemaakt van deze bestemmingsreserve.

Financiële instrumenten

Onder financiële instrumenten worden zowel primaire financiële instrumenten, zoals vorderingen en schulden, als financiële derivaten verstaan. Voor de grondslagen van primaire financiële instrumenten wordt verwezen naar de behandeling per balanspost. Stichting Lezen beschikt alleen over primaire financiële instrumenten.

Overige activa en passiva

Alle posten in de balans worden gewaardeerd tegen nominale waard, tenzij anders vermeld.

Grondslagen van resultaatbepaling

Het resultaat is het saldo van baten en lasten als gevolg van de toekenning van projectgelden, van de bureauvoering van de stichting en de baten en lasten voortvloeiende uit de door haarzelf uitgevoerde projecten.

De lasten worden bepaald met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde grondslagen van waardering en toegerekend aan het verslagjaar en de activiteiten waarop zij betrekking hebben. Verliezen worden in aanmerking genomen in het jaar waarin deze voorzienbaar zijn. Projecten van derden en eigen projecten worden verantwoord in het jaar van toekenning. Resultaten op projecten worden verantwoord in het jaar van afrekening.

De afschrijvingen geschieden tijdsevenredig op basis van de verwachte economische levensduur. Op aanschaffingen in het verslagjaar wordt naar tijdsgelang afgeschreven.

F. Toelichting op de balans

	<u>Computers</u>	<u>Inventaris</u>	<u>Totaal</u>
1. <u>Materiële vaste activa</u>			
Boekwaarden per 1 januari 2018	1.503	6.243	7.746
Mutaties:			
- investeringen	1.198	21.566	22.764
- desinvesteringen	-	-	-
- afschrijvingen	-844	-5.026	-5.870
- afschrijvingen desinvesteringen	-	-	-
Boekwaarden per 31 december 2018	<u>1.857</u>	<u>22.783</u>	<u>24.640</u>

Bij de computers wordt elk jaar 33,3% van de aanschafwaarde afgeschreven; bij de inventaris wordt elk jaar 20% van de aanschafwaarde afgeschreven.

	<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
	€	€
2. <u>Vorderingen</u>		
Depotbedrag PostNL	1.000	1.000
Vooruitbetaalde kosten	170.786	334.257
Nog te ontvangen bijdrage St. Kinderpostzegels	310.055	150.000
Nog te ontvangen bijdrage Art of impact - Lees je beter	-	6.000
Nog te ontvangen bijdragen Founding Fathers	-	-
Nog te ontvangen bijdrage Fonds 21	30.000	30.000
Nog te ontvangen bijdragen De Versterking	55.865	12.330
Debiteuren	25.431	17.335
Overige vorderingen	10.586	6.508
Totaal vorderingen	<u>603.723</u>	<u>557.430</u>
3. <u>Liquide middelen</u>		
ABN AMRO Bestuursrekening	299.382	406.439
ABN AMRO Ondernemersrekening	34.640	168.026
ABN AMRO Ondernemersdeposito	94	94
ABN AMRO Ondernemerstopdeposito	78	78
ABN AMRO Loyaaldeposito	1.124.314	1.574.315
ING Bank	2.422	815
Kas	42	28
Totaal liquide middelen	<u>1.460.972</u>	<u>2.149.795</u>

De banksaldi zijn direct opeisbaar.

	<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
	€	€

Eigen vermogen

4. - Algemene reserve

Bij de vaststelling van de instellingssubsidie 2013-2016 heeft OCW correcties aangebracht in de resultaatverdeling ultimo 2016. Naar aanleiding van deze correcties heeft de RvT besloten de toevoeging aan het fonds Leesbevordering in 2016 ad. € 33.090 terug te draaien ten gunste van de Algemene Reserve.

Bij de vaststelling van de jaarverantwoording 2017 heeft OCW een correctie aangebracht in de berekening van de resultaatverdeling 2017. Van het resultaat 2018 wordt € 4.901 onttrokken aan de algemene reserve. De mutaties in het vermogen kunnen als volgt worden weergegeven:

Stand per 1 januari	182.073	207.616
Correctie OCW 2016 ref. 1195808	-	-85.831
Correctie OCW 2017 ref. 1400090	-3.379	
Besluit Raad van Toezicht	-	33.090
Bestemming saldo boekjaar	<u>-4.865</u>	<u>27.198</u>
Stand per 31 december	<u><u>173.829</u></u>	<u><u>182.073</u></u>

Berekening 2018 volgens formule Eigen Inkomsten (EI) t.o.v. aandeel Ministerie van OCW (OCW): $EI / (EI + OCW)$: Zie ook Algemene toelichting, paragraaf Vermogen/bestemmingsfonds OCW, op bladzijde 24.

5. - Bestemmingsfonds OCW CuNO

Bij de vaststelling van de instellingssubsidie 2013-2016 heeft het OCW correcties aangebracht in de resultaatverdeling ultimo 2016. Ook heeft het ministerie aangegeven dat het saldo ultimo 2016 moet worden toegevoegd aan de bestemmingsreserve Restantsubsidie OCW 2013-2016.

Bij de vaststelling van de jaarverantwoording 2017 heeft OCW een correctie aangebracht in de berekening van de resultaatverdeling 2017. Van het resultaat over 2018 wordt € 0 toegevoegd aan het bestemmingsfonds OCW CuNO. De mutaties in het vermogen kunnen als volgt worden weergegeven:

Stand per 1 januari	137.522	64.609
Correctie OCW 2016 ref. 1195808 onttrekking 2016	-	85.831
Correctie OCW 2016 ref. 1195808 saldo 2016 in reserve	-	-150.440
Correctie OCW 2017 ref. 1400090	3.379	-
Bestemming saldo boekjaar	<u>-</u>	<u>137.522</u>
Stand per 31 december	<u><u>140.901</u></u>	<u><u>137.522</u></u>

Zie ook Algemene toelichting, paragraaf Vermogen/bestemmingsfonds OCW, op bladzijde 24.

	<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
	€	€

6. - Bestemmingsfonds restant subsidie OCW 2013-2016

Bij de vaststelling van de instellingssubsidie 2013-2016 heeft OCW aangegeven dat het saldo ultimo 2016 (na correctie resultaatverdeling) moet worden toegevoegd aan de bestemmingsreserve Restantsubsidie OCW 2013-2016. Van het resultaat over 2018 wordt € 16.520 onttrokken aan de bestemmingsreserve restant subsidie OCW 2013-2016.

Stand per 1 januari	150.440	-
Correctie OCW 2016 ref. 1195808	-	150.440
Bestemming saldo boekjaar	<u>-15.763</u>	<u>-</u>
Stand per 31 december	<u><u>134.677</u></u>	<u><u>150.440</u></u>

Berekening bestemming saldo boekjaar 2018 volgens aandeel Ministerie van OCW (OCW) t.o.v. Eigen Inkomsten (EI): OCW / (EI + OCW). Zie ook Algemene toelichting, paragraaf Vermogen/bestemmingsfonds OCW, op bladzijde 24.

7. - Bestemmingsfonds Fonds Leesbevordering

Bij de vaststelling van de instellingssubsidie 2013-2016 heeft OCW correcties aangebracht in de resultaatverdeling ultimo 2016. Naar aanleiding van deze correcties heeft de Raad van Toezicht besloten de toevoeging aan het Fonds Leesbevordering ultimo 2016 ad. € 33.090 terug te draaien ten gunste van de Algemene Reserve. Van het resultaat over 2018 wordt € 0 toegevoegd aan het bestemmingsfonds Fonds Leesbevordering.

Stand per 1 januari	59.440	92.530
Besluit Raad van Toezicht	-	-33.090
Bestemming saldo boekjaar	<u>-</u>	<u>-</u>
Stand per 31 december	<u><u>59.440</u></u>	<u><u>59.440</u></u>

Het bestemmingsfonds Fonds Leesbevordering is bestemd om leesbevorderingsactiviteiten te financieren. In 2018 is geen gebruik gemaakt van dit bestemmingsfonds.

8. - Bestemmingsreserve Leescoalitie

Van het resultaat over 2018 wordt € 0 toegevoegd aan de bestemmingsreserve Leescoalitie. De mutatie in het vermogen kan als volgt worden weergegeven:

Stand per 1 januari	84.307	84.307
Bestemming saldo boekjaar	<u>-</u>	<u>-</u>
Stand per 31 december	<u><u>84.307</u></u>	<u><u>84.307</u></u>

De Leescoalitie is een samenwerkingsverband met Stichting CPNB, Koninklijke Bibliotheek (KB), Stichting Lezen en Schrijven, Literatuurmuseum en Vereniging van Openbare Bibliotheken (VOB). Stichting Lezen is voorzitter en penvoerder van de Leescoalitie. Deze reserve kan worden ingezet voor Leescoalitie activiteiten. In 2018 is geen gebruik gemaakt van deze bestemmingsreserve.

	<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
	€	€
9. <u>Projecten nog te betalen</u>		
Toekenningen 2014 afrekeningen	1.875	1.875
Toekenningen 2016 afrekeningen	12.852	73.418
Toekenningen 2017 toekenningen	-	750
Toekenningen 2017 afrekeningen	2.823	89.058
Toekenningen 2018 toekenningen	39.375	-
Toekenningen 2018 afrekeningen	99.052	0
Nog te besteden financiële bijdragen	162.238	260.620
Overige nog te betalen projectkosten	<u>90.109</u>	<u>154.920</u>
Totaal projecten nog te betalen	<u><u>408.324</u></u>	<u><u>580.641</u></u>

Bij de aan derden toegekende projectgelden wordt 75% van het toegekende bedrag bevoorschot. Na afrekening van het project wordt de resterende 25% overgemaakt (mits de toegekende middelen volledig benut en verantwoord zijn). Er bestaat dus onzekerheid omtrent een (on)voorwaardelijke verplichting voor zover aan projecten van derden toegekende gelden minder zullen bedragen dan het maximaal toegekende bedrag (100%).

10. Projecten nog te betalen Kunst van Lezen

Toekenningen huidige boekjaar	157.704	259.835
Toekenningen voorgaande jaren afrekeningen	34.844	-
Overige projectkosten	<u>49.151</u>	<u>168.420</u>
Totaal projecten nog te betalen Kunst van Lezen	<u><u>241.699</u></u>	<u><u>428.255</u></u>

Bij de aan derden toegekende projectgelden Kunst van Lezen wordt 100% van het toegekende bedrag bevoorschot. Bij afrekening van het project worden de eventueel niet volledige benutte toegekende middelen teruggevorderd. Er bestaat onzekerheid over de volledige uitputting van de voorlopig aan derden toegekende projectgelden.

11. Vooruit ontvangen subsidie Kunst van Lezen TmmT 2016-2019

Stand 1 januari	599.862	730.362
Saldo Kunst van Lezen boekjaar (zie ook spec. 19)	<u>-276.294</u>	<u>-130.500</u>
Stand 31 december	<u><u>323.568</u></u>	<u><u>599.862</u></u>

Stichting Lezen heeft met ingang van 2012 ervoor gekozen de projectsubsidie 'Kunst van Lezen' deel uit te laten maken van de verantwoording van de vierjaarlijkse instellingssubsidie en derhalve te verantwoorden in de jaarrekening van Stichting Lezen. Overeenkomstig was op aangeven van het ministerie van OCW een batig saldo Kunst van Lezen toegevoegd aan een bestemmingsfonds. Bij de vaststelling van de jaarverantwoording 2017 heeft het ministerie van OCW aangegeven dat het niet bestede deel van de subsidie niet aan een bestemmingsfonds mag worden toegevoegd maar apart herkenbaar op de balans als vooruit ontvangen subsidie moet worden opgenomen.

	<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
	€	€
12. <u>Overige schulden en overlopende passiva</u>		
Crediteuren	362.370	243.331
Loonbelasting, sociale verzekeringen, pensioenlasten	59.769	67.629
Reservering vakantiedagen	11.551	17.540
Vooruitontvangen bedragen	73.170	136.183
Overige te betalen kosten	<u>15.730</u>	<u>27.748</u>
Totaal overige schulden en overlopende passiva	<u><u>522.590</u></u>	<u><u>492.431</u></u>

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN RECHTEN EN VERPLICHTINGEN

Door het Ministerie van OCW is voor de periode 2017-2020 een subsidie toegezegd van € 1.870.000 per jaar. Inclusief loon- en prijsbijstellingen bedraagt de subsidie voor 2018 € 1.978.314.

Door het Ministerie van OCW is voor 2016 tot en met 2018 een subsidie aan Kunst van Lezen toegezegd in het kader van Tel mee met Taal van € 3.350.000 per jaar. Het Ministerie van OCW heeft de duur van programma Tel mee met Taal te verlengd tot en met 2019 en voor 2019 ook € 3.350.000 beschikbaar gesteld.

Stichting Lezen is voor de huur van het pand een overeenkomst aangegaan voor de duur van tien jaar, ingaande op 1 mei 2011 en lopende tot en met 30 april 2021. Na het verstrijken van deze looptijd zal de overeenkomst worden voortgezet voor een aansluitende periode van 5 jaar. De aanvangshuurprijs van het gehuurde bedraagt op jaarbasis € 48.568 en wordt jaarlijks geïndexeerd. In boekjaar 2018 is € 58.458 ten laste van de staat van baten en lasten gebracht uit hoofde van de huurovereenkomst.

Stichting Lezen is voor het systeembeheer een overeenkomst aangegaan voor de duur van drie jaar, ingaande op 21 december 2013 en lopende tot en met 20 december 2016. Na het verstrijken van deze looptijd zal de overeenkomst stilzwijgend worden verlengd voor de aansluitende periode van 1 jaar. De aanvangshuurprijs van het gehuurde bedraagt op jaarbasis € 21.489 en wordt jaarlijks geïndexeerd. In boekjaar 2018 is € 32.369 ten laste van de staat van baten en lasten gebracht uit hoofde van de overeenkomst.

G. Toelichting op de staat van baten en lasten

	Realisatie 2018	Realisatie 2017
	€	€
13. <u>Eigen inkomsten</u>		
<i>Publieke inkomsten binnenland</i>		
- Congres Lezen Centraal	29.050	22.840
- Nationale voorleeswedstrijd	85.000	79.500
- Wetenschappelijk congres	28.000	7.950
- Expert- en adviesbijeenkomsten	7.160	-
	<u>149.210</u>	<u>110.290</u>
<i>Sponsoring</i>		
- Fonds 21 Literatour	30.000	30.000
- Founding Fathers / Fonds leesbevordering		
• GAU Groep Algemene Uitgevers	10.400	-
- De Versterking		
• Literatour	12.134	22.500
• Vooruit met Lezen	26.096	27.330
• Voorleesworkshops	20.631	-
• Creatief schrijven	3.245	-
• De Weddenschapbundel	12.500	-
- Nationale Boekenbon bijdrage KPZ	3.924	-
	<u>118.930</u>	<u>79.830</u>
<i>Overige inkomsten</i>		
- Ned. Letterenfonds - kinderboekenambassadeur	7.500	5.000
- Ned. Letterenfonds - expertmeeting	-	1.781
- Elinet	-	14.392
- Brochures/handreikingen/publicaties	2.146	4.046
- Iedereen Leest (BE) - bijdrage poëzielessen	1.931	1.211
- Bijdrage partners Leescoalitie		
• Stichting CPNB	7.500	7.500
• Koninklijke Bibliotheek (KB)	7.500	7.500
• Stichting Lezen en Schrijven	7.500	7.500
• Literatuurmuseum	7.500	7.500
• Vereniging van Openbare Bibliotheken (VOB)	7.500	7.500
- SLO bijdragen VMBO website	4.250	
- Inkomsten lezingen, presentaties e.d.	970	-
- Schrijvers Centrale onderzoek schrijversbezoeken	662	430
- Overige inkomsten	3.510	49
<i>Giften</i>		
- Fiep Westendorp Foundation - Lees je beter	156	2.049
- Overige giften	-	33
	<u>58.625</u>	<u>66.491</u>
Totaal eigen inkomsten	<u><u>326.765</u></u>	<u><u>256.611</u></u>

	Realisatie 2018	Realisatie 2017
	€	€
14. <u>Inkomsten Kunst van Lezen</u>		
<i>Publieke inkomsten binnenland</i>		
- Opleidingen de Bibliotheek op school	46.633	165.243
<i>Overige inkomsten</i>		
- BoekStart Inspiratiedag	12.320	-
- Koninklijke Bibliotheek t.b.v. onderzoek Voorleesexpress	-	10.000
	<u>58.953</u>	<u>175.243</u>
Totaal inkomsten Kunst van Lezen	<u><u>58.953</u></u>	<u><u>175.243</u></u>
15. <u>Beheerlasten personeel</u>		
Lonen en salarissen	200.783	188.319
Vakantiegelden	16.249	14.983
Voorziening vakantiedagen	1.669	5.138
Reiskosten woon-werk	9.110	7.392
Sociale lasten	33.947	29.664
Pensioenlasten	27.928	25.577
Extern personeel	17.732	20.628
Ontvangen ziekengeld	-8.223	-
Overige personeelskosten	11.149	9.908
	<u>310.344</u>	<u>301.609</u>
Totaal beheerlasten personeel	<u><u>310.344</u></u>	<u><u>301.609</u></u>
16. <u>Activiteitenlasten personeel</u>		
Lonen en salarissen	226.998	207.070
Vakantiegelden	17.943	16.515
Voorziening vakantiedagen	6.021	3.388
Sociale lasten	44.638	39.100
Pensioenlasten	31.561	27.201
Overige personeelskosten	25.596	24.336
	<u>352.757</u>	<u>317.610</u>
Totaal activiteitenlasten personeel	<u><u>352.757</u></u>	<u><u>317.610</u></u>

	Realisatie 2018	Realisatie 2017
	€	€
17. <u>Projectlasten eigen projecten personeel</u>		
Lonen en salarissen	62.113	60.865
Extern personeel	85.841	50.954
Vakantiegelden	4.503	4.541
Sociale lasten	11.627	11.585
Pensioenlasten	6.918	6.831
Overige kosten	<u>12.395</u>	<u>5.109</u>
Totaal projectlasten personeel	<u>183.397</u>	<u>139.885</u>

Dit betreft tijdelijke uitbreidingen van aantal uren van medewerkers met een vast dienstverband voor de uitvoering van diverse projecten door Stichting Lezen zelf, zoals Leesmonitor.

Personele bezetting (in fte)

	<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
Directeur	1,0	1,0
Coördinator	1,8	1,8
Beleidsmedewerker	5,5	3,5
Medewerker onderzoek	1,8	2,4
PR medewerker	1,9	1,9
Financieel medewerker	0,8	0,8
Administratief medewerker	3,1	3,0
Totaal	<u>15,9</u>	<u>14,5</u>

Gedurende 2018 waren gemiddeld 15,9 fte in dienst (2017: 14,5 fte), waarvan 5,9 voor Kunst van Lezen (2017: 4,9 fte).

	<u>Realisatie</u>		<u>Realisatie</u>	
	<u>2018</u>		<u>2017</u>	
	FTE		FTE	
Vast	10,0	822.453	10,2	770.276
Tijdelijk	5,9	331.976	4,3	271.644
Inhuur	-	<u>325.353</u>	-	<u>280.883</u>
	15,9	<u>1.479.782</u>	14,5	<u>1.322.803</u>

Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen

Er is in 2018 geen sprake geweest van uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen.

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Er zijn geen functionarissen die in 2018 een bezoldiging boven het individuele WNT-maximum hebben ontvangen. Er zijn in 2018 geen ontslaguitkeringen betaald aan overige functionarissen die op grond van de WNT dienen te worden vermeld, of die in eerdere jaren op grond van de WOPT of de WNT vermeld zijn of hadden moeten worden. Zie ook het overzicht op de volgende bladzijde.

Bezoldiging Raad van Toezicht en directie (WNT verantwoording)

Per 1 januari 2013 is de Wet Normering Bezoldiging Topfunctionarissen publieke en semi-publieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op Stichting Lezen van toepassing zijnde regelgeving: het algemene WNT-maximum.

Het bezoldigingsmaximum in 2018 voor Stichting Lezen is € 189.000 Het weergegeven individuele WNT-maximum is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte. Er is geen sprake geweest van uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen.

	G. van Dalen directeur- bestuurder	F. Elderson voorzitter	B.J. Verkoren penn.meester	G.J. Dorleijn lid Raad van Toezicht	H.M.B. Franssen lid Raad van Toezicht	S.V.C. Kreuger lid Raad van Toezicht	H.B.G.W.J. Mulder – Schulten lid Raad van Toezicht
Duur dienstverband in 2018	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/3-31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0						
Gewezen topfunctionaris	nee	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Echte of fictieve dienstbetrekking?	Ja	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Zo niet, langer dan 6 maanden binnen 18 maanden werkzaam?		n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
<u>Bezoldiging</u>							
Beloning	96.707						
Belastbare onkostenvergoedingen	0						
Beloningen betaalbaar op termijn	13.685						
Subtotaal	110.392						
-/- onverschuldigd betaald bedrag							
Totaal bezoldiging 2018	110.392	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Individueel bezoldigingsmaximum	€ 189.000	€ 28.350	€ 18.900	€ 18.900	€ 18.900	€ 15.793	€ 18.900
<u>Gegevens 2017</u>							
Duur dienstverband in 2017	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0						
<u>Bezoldiging</u>							
Beloning	94.805						
Belastbare onkostenvergoedingen	0						
Beloningen betaalbaar op termijn	12.581						
Totaal bezoldiging 2017	€ 107.386	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Individueel bezoldigingsmaximum	€ 181.000	€ 27.150	€ 18.100	€ 18.100	€ 18.100	€ 18.100	€ 18.100

	Realisatie 2018	Realisatie 2017
	€	€
18. <u>Beheerlasten materieel</u>		
<i>Algemene kosten</i>		
Accountant- en salarisadministratie	10.837	8.349
Consultancy	<u>20.159</u>	<u>24.554</u>
Totaal algemene kosten	<u>30.996</u>	<u>32.903</u>
<i>Afschrijvingen</i>		
Afschrijvingen computers	845	845
Afschrijvingen inventaris	5.026	3.874
Desinvestering	<u>-</u>	<u>-</u>
Totaal afschrijvingen	<u>5.871</u>	<u>4.719</u>
<i>Overige personeelskosten</i>		
Kantinekosten	3.448	3.045
Reis- en verblijfkosten	928	1.148
Overige kosten	<u>411</u>	<u>236</u>
Totaal overige personeelskosten	<u>4.787</u>	<u>4.429</u>
<i>Huisvestingskosten</i>		
Huur	58.458	57.894
Energie/servicekosten	12.129	12.493
Overige huisvestingskosten	<u>9.346</u>	<u>7.449</u>
Totaal huisvestingskosten	<u>79.933</u>	<u>77.836</u>
<i>Kantoorkosten</i>		
Automatisering	41.712	39.333
Kantoorinventaris	2.475	3.259
Kantoorbenodigdheden	1.242	1.068
Telefoonkosten	4.678	5.234
Kopieerkosten	6.305	6.512
Abonnementen	2.607	2.475
Vakliteratuur	93	331
Porto	1.228	1
Drukwerk	460	1.900
Representatiekosten	1.896	1.027
Verzekeringen	3.494	3.608
Kosten Raad van Toezicht	1.293	1.287
Overige kantoorkosten	<u>2.212</u>	<u>2.462</u>
Totaal kantoorkosten	<u>69.695</u>	<u>68.497</u>
Totaal beheerlasten materieel	<u><u>191.282</u></u>	<u><u>188.384</u></u>

	<u>Realisatie 2018</u>	<u>Begroting 2018</u>	<u>Realisatie 2017</u>
	€	€	€
19. Lasten Kunst van Lezen			
<u>Beheerlasten materieel lijn 3</u>			
Personeel	489.092	450.000	420.111
Materieel	<u>123.276</u>	<u>104.500</u>	<u>93.616</u>
Totaal beheerlasten materieel lijn 3	<u><u>612.368</u></u>	<u><u>554.500</u></u>	<u><u>513.727</u></u>
<u>Activiteitenlasten materieel lijn 3</u>			
<i>BoekStart voor baby's</i>			
BoekStart voor baby's stimuleringsregeling	-	-	-
BoekStart koffertjes	609.987	568.000	355.651
BoekStart Onderzoek	21.000	25.000	48.827
BoekStart voor Baby's deskundigheidsbevordering	-	-	5.134
BoekStart voor baby's kosten	<u>64.116</u>	<u>20.000</u>	<u>30.034</u>
Totaal BoekStart voor baby's	<u><u>695.103</u></u>	<u><u>613.000</u></u>	<u><u>439.646</u></u>
<i>BoekStart Kinderopvang</i>			
BoekStart Kinderopvang stimuleringsregeling	298.517	350.000	354.100
BoekStart Kinderopvang monitoring	61.359	45.000	59.103
BoekStart Kinderopvang onderzoek	-	25.000	-
BoekStart Kinderopvang deskundigheidsbevordering	50.338	50.000	17.223
BoekStart Kinderopvang kosten	<u>6.270</u>	<u>5.000</u>	<u>3.294</u>
Totaal BoekStart Kinderopvang	<u><u>416.484</u></u>	<u><u>475.000</u></u>	<u><u>433.720</u></u>
Totaal BoekStart	<u><u>1.111.587</u></u>	<u><u>1.088.000</u></u>	<u><u>873.366</u></u>
<i>De Bibliotheek op School BO</i>			
De Bibliotheek op School BO stimuleringsregeling	308.663	350.000	419.398
De Bibliotheek op School BO opleidingen en workshops	78.710	190.000	151.807
De Bibliotheek op School BO monitoring	97.743	75.000	60.654
De Bibliotheek op School BO onderzoek	60.000	50.000	64.432
De Bibliotheek op School BO kosten	<u>39.764</u>	<u>20.000</u>	<u>63.879</u>
Totaal De Bibliotheek op School BO	<u><u>584.880</u></u>	<u><u>685.000</u></u>	<u><u>760.170</u></u>

	<u>Realisatie 2018</u>	<u>Begroting 2018</u>	<u>Realisatie 2017</u>
	€	€	€
19. Vervolg lasten Kunst van Lezen			
<i>De Bibliotheek op School VO</i>			
De Bibliotheek op School vmbo stimuleringsregeling	197.452	175.000	165.216
De Bibliotheek op School havo/vwo stimuleringsregeling	34.960	50.000	17.179
De Bibliotheek op School mbo ontwikkeling aanpak	9.400	-	17.327
De Bibliotheek op School mbo pilots/stimulering	43.629	40.000	22.500
De Bibliotheek op School VO opleidingen en workshops	21.648	60.000	94.681
De Bibliotheek op School VO monitoring	41.037	50.000	46.306
De Bibliotheek op School VO wetenschappelijk onderzoek	-	-	81.152
De Bibliotheek op School VO voorleeswedstrijd	59.415	50.000	52.557
De Bibliotheek op School VO overig	6.701	20.000	36.433
Totaal De Bibliotheek op School VO	<u>414.242</u>	<u>445.000</u>	<u>533.351</u>
<i>De Bibliotheek op School Pabo</i>			
De Bibliotheek op School Pabo ontwikkeling aanpak	11.620	7.500	17.191
De Bibliotheek op School Pabo stimuleringsregeling	47.639	40.000	32.250
De Bibliotheek op School Pabo opleidingen en workshops	27.580	10.000	-
De Bibliotheek op School Pabo voorleeswedstrijd	54.085	65.000	70.224
De Bibliotheek op School Pabo monitoring	2.541	10.000	10.000
De Bibliotheek op School Pabo overig	10.847	5.000	17.760
Totaal De Bibliotheek op School Canon	<u>154.312</u>	<u>137.500</u>	<u>147.425</u>
Totaal De Bibliotheek op School	<u>1.153.434</u>	<u>1.267.500</u>	<u>1.440.946</u>
<i>Netwerken Leesbevordering</i>			
Netwerken Leesbevordering stimuleringsregeling	144.049	150.000	57.180
Netwerken communicatieondersteuning	23.958	25.000	41.022
Netwerken leesbevordering overig	-	5.000	6.468
Totaal Netwerken Leesbevordering	<u>168.007</u>	<u>180.000</u>	<u>104.670</u>
<i>Ouderbetrokkenheid</i>			
Ouderbetrokkenheid	<u>2.000</u>	<u>2.000</u>	<u>1.610</u>
Totaal ouderbetrokkenheid	<u>2.000</u>	<u>2.000</u>	<u>1.610</u>
Totaal activiteitenlasten lijn 3	<u>2.435.028</u>	<u>2.537.500</u>	<u>2.420.592</u>

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
	€	€	€
19. Vervolg lasten Kunst van Lezen			
<u>Beheerlasten materieel lijn 4a</u>			
Personeel	144.192	145.000	143.588
Materieel	-	-	-
Totaal beheerlasten materieel lijn 4a	144.192	145.000	143.588
<i>Pilot laagtaalvaardige ouders binnen consultatiebureaus</i>			
Inventarisatie			-
Uitvoering 5 uitgebreide pilots	15.000	-	241.775
Stimuleringsubsidie	340.468	425.000	110.000
Ontwikkeling aanpak	-	-	15.046
Expertiseontwikkeling	22.871	25.000	37.949
Onderzoek en monitoring inclusief interventieonderzoek	86.295	50.000	101.310
Overig	3.160	3.300	92
Totaal pilot laagtaalvaardige ouders binnen cons.bureaus	467.794	503.300	506.172
<i>BoekStart in de Kinderopvang 4a</i>			
ontwikkeling aanpak	7.494	15.000	-
pilot aanpak	8.168	20.000	-
Totaal BoekStart in de Kinderopvang 4a	15.662	35.000	-
<i>De Bibliotheek op school Basisonderwijs lijn 4a</i>			
doorontwikkeling aanpak gericht op laagtaalvaardige gezinnen	19.970	10.000	66.747
pilot aanpak	19.087	25.000	1.500
Totaal De Bibliotheek op school Basisonderwijs lijn 4a	39.057	35.000	68.247
<i>Ouderbetrokkenheid binnen de pilot</i>			
VoorleesExpress	-		18.080
Ouderbetrokkenheid overig	2.500	2.500	1.358
Totaal Ouderbetrokkenheid binnen de pilot	2.500	2.500	19.438
Totaal activiteitenlasten lijn 4a	525.013	575.800	593.857

	<u>Realisatie 2018</u>	<u>Begroting 2018</u>	<u>Realisatie 2017</u>
	€	€	€
Recapitulatie			
Totaal beheerslasten materieel	123.276	104.500	93.616
Totaal activiteitenlasten Kunst van Lezen	2.960.041	3.113.300	3.014.449
Vervallen subsidieverplichtingen	<u>-31.354</u>	<u>-15.000</u>	<u>-16.021</u>
Totaal activiteitenlasten Kunst van Lezen materieel	2.928.687	3.098.300	2.998.428
Totaal personele lasten Kunst van Lezen	633.284	595.000	563.699
Totaal bestedingen Kunst van Lezen (A)	<u>3.685.247</u>	<u>3.797.800</u>	<u>3.655.743</u>
Bijdrage OCW Kunst van Lezen (2016-2018: TmmT) boekjaar	3.350.000	3.350.000	3.350.000
14. Inkomsten Kunst van Lezen	<u>58.953</u>	<u>100.000</u>	<u>175.243</u>
Totaal inkomsten (B)	<u>3.408.953</u>	<u>3.450.000</u>	<u>3.525.243</u>
11. Saldo Kunst van Lezen (B - A)	<u>-276.294</u>	<u>-347.800</u>	<u>-130.500</u>
Bijdrage OCW Kunst van Lezen (2016-2018: TmmT) boekjaar	3.350.000	3.350.000	3.350.000
11. Uit Vooruit ontvangen subsidie KvL TmmT 2016-2019 (B-A)	<u>276.294</u>	<u>347.800</u>	<u>130.500</u>
Bijdrage OCW Kunst van Lezen in staat van baten en lasten	<u>3.626.294</u>	<u>3.697.800</u>	<u>3.480.500</u>

H. Overzicht baten en lasten planperiode 2017-2020

	2017+2018 meerjaren begroting	2017 werkelijk	2018 werkelijk	2019+2020 meerjaren begroting
	€	€	€	€
BATEN				
Eigen inkomsten Stichting Lezen	154.500	256.611	326.765	154.500
Eigen inkomsten Kunst van Lezen	-	175.243	58.953	-
<i>Totaal Eigen inkomsten</i>	<u>154.500</u>	<u>431.854</u>	<u>385.718</u>	<u>154.500</u>
<i>Totaal Subsidie CuNo</i>	<i>1.870.000</i>	<i>1.933.125</i>	<i>1.978.314</i>	<i>1.870.000</i>
Subsidie Min. van OCW Kunst van Lezen	3.350.000	3.480.500	3.626.294	
Subsidie Min. van OCW Leescoalitie Coördinatie Art of Impact		55.559	77.014	
		30.000	-	
<i>Totaal overige (niet-structurele) subsidies</i>	<u>3.350.000</u>	<u>3.566.059</u>	<u>3.703.308</u>	<u>-</u>
Stichting Kinderpostzegels		40.145	283.855	
<i>Totaal bijdragen uit private middelen</i>	<u>-</u>	<u>40.145</u>	<u>283.855</u>	<u>-</u>
Totaal baten	<u>5.374.500</u>	<u>5.971.183</u>	<u>6.351.195</u>	<u>2.024.500</u>
LASTEN				
Beheerlasten personeel	320.000	301.609	310.344	320.000
Beheerlasten materieel	165.000	188.384	191.282	165.000
<i>Totale Beheerlasten</i>	<u>485.000</u>	<u>489.993</u>	<u>501.626</u>	<u>485.000</u>
<i>Activiteitenlasten personeel</i>	<i>885.000</i>	<i>1.021.194</i>	<i>1.169.438</i>	<i>410.000</i>
Projectbijdragen aan derden	1.129.500	466.082	538.071	1.129.500
Eigen projecten Stichting Lezen		621.156	697.059	
<i>Projecten totaal</i>	<u>1.129.500</u>	<u>1.087.238</u>	<u>1.235.130</u>	<u>1.129.500</u>
<i>Vervallen subsidieverplichtingen</i>	<i>-</i>	<i>-50.306</i>	<i>-17.652</i>	<i>-</i>
Kunst van Lezen materieel	2.875.000	3.092.044	3.051.963	-
OCW Leescoalitie		126.159	143.539	
Stichting Kinderpostzegels		40.145	287.779	
<i>Totale Activiteitenlasten Materieel</i>	<u>4.004.500</u>	<u>4.295.280</u>	<u>4.700.759</u>	<u>1.129.500</u>
Totaal Lasten	<u>5.374.500</u>	<u>5.806.467</u>	<u>6.371.823</u>	<u>2.024.500</u>
Saldo uit gewone bedrijfsvoering	-	164.716	-20.628	-
Saldo Rentebaten	10.000	4	-	10.000
Exploitatieresultaat boekjaar	<u>10.000</u>	<u>164.720</u>	<u>-20.628</u>	<u>10.000</u>

	2017 <i>meerjaren begroting</i>	2017 <i>werkelijk</i>	2018 <i>werkelijk</i>	2019 <i>meerjaren begroting</i>
	€	€	€	€
Verdeling exploitatieresultaat				
- Algemene reserve		27.198	-4.865	
- Bestemmingsfonds OCW CuNO		137.522	-	
- Bestemmingsfonds OCW 2013-2016		-	-15.763	
- Bestemmingsfonds fonds Leesbevordering	-	-	-	
- Bestemmingsreserve Leescoalitie	-	-	-	
- Bestemmingsreserve verplichtingen	-	-	-	
Totaal bestemming resultaat	-	164.720	-20.628	-

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de raad van toezicht van Stichting Lezen

A. Verklaring over de in dit rapport opgenomen jaarrekening 2018

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018 van Stichting Lezen te Amsterdam gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit rapport opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Lezen per 31 december 2018 en van het resultaat over 2018 in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 640 "Organisaties zonder winststreven", het Handboek Verantwoording Cultuursubsidies Instellingen 2017-2020 en de bepalingen bij of krachtens de WNT.

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties over 2018 in alle van materieel belang zijnde aspecten voldoen aan de eisen van financiële rechtmatigheid. Dit houdt in dat de bedragen in overeenstemming zijn met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals vermeld in de subsidiebeschikking en het Handboek Verantwoording Cultuursubsidies Instellingen 2017-2020.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2018;
2. de staat van baten en lasten over 2018; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2017-2020 en het Controleprotocol WNT 2018 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Lezen zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Leidse Schouw 2
2408 AE Alphen aan den Rijn
Postbus 352
2400 AJ Alphen aan den Rijn

T (0172) 78 21 30
alphenaandenrijn@vanreeacc.nl
www.vanreeacc.nl
KvK nr. 64599892

Geen controlewerkzaamheden verricht ten aanzien van de anticumulatiebepaling van artikel 1.6a WNT en artikel 5 lid 1(j) Uitvoeringsregeling WNT

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2018 hebben wij geen controlewerkzaamheden verricht op gegevens in de WNT-verantwoording, of het ontbreken daarvan, op grond van de anticumulatiebepaling van artikel 1.6a WNT en artikel 5 lid 1 onderdeel j Uitvoeringsregeling WNT. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van RJ-Richtlijn 640 "Organisaties zonder winststreven" en het Handboek verantwoording cultuursubsidies Instellingen subsidieperiode 2017-2020 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met RJ-Richtlijn 640 "Organisaties zonder winststreven" en het Handboek Verantwoording Cultuursubsidies Instellingen 2017-2020.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 640 "Organisaties zonder winststreven", het Handboek Verantwoording Cultuursubsidies Instellingen 2017-2020 en de bepalingen bij of krachtens de

WNT. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de instelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften, de onafhankelijkheidseisen, het Accountantsprotocol Cultuursubsidies Instellingen 2017-2020 en het Controleprotocol WNT 2018. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast

- te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
  - het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
  - het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;
  - het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
  - het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan de raad van toezicht dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Alphen aan den Rijn, 25 maart 2019

Van Ree Accountants

Was getekend: mr.drs. G.J. de Jong RA